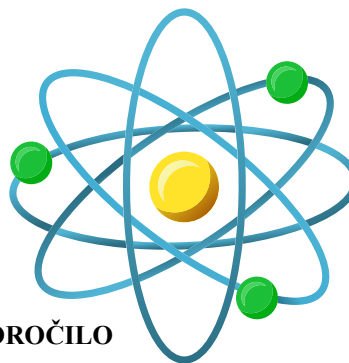

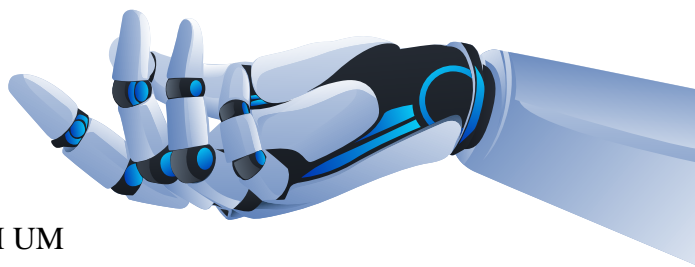
Ali vem, kam po osnovni šoli grem? – SVETUJ.MI

PROJEKTNE NALOGE ŠTUDENSKI IZZIVI

(ŠI:UM)

VSEBINSKO RAZISKOVALNO POROČILO

Pedagoška mentorica: asist. dr. Petra Cajnko – FNM UM

Delovna mentorica: Martina Caf Šaruga, MESTNA OBČINA MURSKA SOBOTA

Podporna strokovna oseba: Helena Fošnjar – FNM UM

Sodelujoči študenti: Nina Ferlič - FF UM, Kaja Cajnko - FF UM, Zarja Gumilar Papotnik - FF UM, Sara Lazar – MF UM, Nika Kovačič Petek – FKKT UM, Katarina Švigelj – FF UM, Laura Denko – FNM UM, Mojca Šeruga – FNM UM

Avtorji vsebinskega raziskovalnega poročila: CAJNKO Petra, FERLIČ Nina, CAJNKO Kaja, GUMILAR PAPTNIK Zarja, LAZAR Sara, KOVAČIČ PETEK Nika, ŠVIGELJ Katarina, DENKO Laura, ŠERUGA Mojca in CAF ŠARUGA Martina.

Založnik: Fakulteta za naravoslovje in matematiko UM

Maribor, junij 2024

Univerza v Mariboru

Študentski izzivi UM

Univerza v Mariboru

Fakulteta za naravoslovje
in matematiko

Mestna občina
MURSKA SOBOTA

PROJEKTNE NALOGE ŠTUDENSKI IZZIVI (ŠI:UM) so se izvajale v okviru:

Razvojnega stebra financiranja 2021-2024 (RSF 2.0),
področja: Sodelovanje z okoljem,
razvojnega cilja (O-RC-1): Spodbujanje sodelovanja študentov in potencialnih
delodajalcev z namenom pridobivanja praktičnih izkušenj v času študija in reševanja
realnih izzivov okolja.

Projektna naloga (ŠI:UM): **Ali vem, kam po osnovni šoli grem? – SVETUJ.MI je bila (so)financirana** iz Razvojnega stebra financiranja 2021-2024 (RSF 2.0).

“Talent je darilo.

Vaša naloga je, da nekaj naredite iz tega.”

Talent center Avstrija

Univerza v Mariboru

Študentski izzivi UM

Univerza v Mariboru

Fakulteta za naravoslovje
in matematiko

Mestna občina
MURSKA SOBOTA

ZAHVALA

Posebno zahvalo namenjamo bivšemu dekanu FNM UM, prof. dr. Blažu Zmazku, da nam je dal priložnost in izbral našo prijavno vlogo kot ustrezno ter MO MS, da je bila pripravljena sodelovati v projektu kot zunanji partner.

Prav tako se zahvaljujemo Univerzi v Mariboru, da so omogočili sofinanciranje tega projekta, s pomočjo katerega smo pridobili nova, tako teoretična, kot tudi praktična znanja.

Ne nazadnje iskrena hvala vsem ravnateljem osnovnih šol, ki so se nesebično odzvali in posredovali anketni vprašalnik učencem 8. in 9. razredov. Kot tudi iskrena hvala vsakomur, ki je na kakršen koli način doprinesel z informacijami, da smo lahko projekt izpeljali do cilja, ki smo si ga na samem začetku zadali.

POVZETEK

V Sloveniji se soočamo z izzivi glede kariernega svetovanja, še posebej pri odločanju osnovnošolcev o nadaljnjem izobraževanju. Pomanjkanje sistematičnega svetovanja lahko vodi v subjektivne odločitve, ki ne odražajo posameznikovih interesov in potencialov. Talent center Slovenija bi lahko bil pomembna pobuda za izboljšanje tega stanja, s svojim vključujočim pristopom in znanstvenimi testiranjmi posameznikovih lastnosti. Navdih o podobnih centrih lahko Slovenija črpa iz tujih primerov, kot je Talent center Graz v Avstriji. Empirične ugotovitve kažejo na potrebo po celovitem kariernem svetovanju, ki ga mladi iščejo. Raziskava je pokazala, da 77 % anketirancev izraža težave pri izbiri srednje šole (Ena četrtnina anketirancev (25 %) še vedno ne razume razlike med srednjo šolo, poklicno šolo in gimnazijo.), pri čemer bi prav tako 77 % pozdravilo obstoj ustanove za svetovanje o izbiri srednje šole. Poleg tega je 1331 (84 %) anketirancev izrazilo zanimanje za testiranje, ki bi jim podalo informacije o najbolj ustrezni karieri glede na njihove osebne lastnosti, talente in sposobnosti. Vzorec raziskave je 1749 osnovnošolcev. Vse skupaj kaže na veliko potrebo po individualiziranem pristopu k poklicnemu razvoju, ki bi ga lahko zagotovil Talent center Slovenija. Priporočila za študente, pedagoški kader in management zajemajo aktivno vključevanje v svetovanje, izobraževanja o sodobnih pristopih ter podporo za vzpostavitev Talent centra. Prihodnje raziskave naj se osredotočijo na vpliv kariernega svetovanja na karierno uspešnost in zadovoljstvo ter na izboljšanje kakovosti svetovanja in njegov vpliv na družbo.

Ključne besede: karierno svetovanje, Talent center Slovenija, empirične ugotovitve, osnovnošolci, individualiziran pristop.

KAZALO VSEBINE

I TEORETIČNI DEL	7
1 Uvod	7
2 Osnovne definicije kariernega svetovanja	8
3 Karierno svetovanje v Sloveniji	9
4 Karierno svetovanje v tujini	10
5 Primerjava med modeli kariernega svetovanja v Sloveniji in tujini	12
6 Prednosti poznavanja kariernega svetovanja za posameznika	14
7 Talent center Graz (Avstrija) – primer dobre prakse	16
8 Talent center Slovenija	18
8.1 Predstavitev storitev	20
8.2 Koncept testiranja	21
8.3 Ciljne skupine	22
8.4 Opredelitev mikro lokacije	24
8.5 Arhitekturna zasnova	26
8.6 Sodelujoči in partnerji pri Talent centru Slovenija	28
9 Prednosti ustanovitve Talent centra Slovenija – mnenja sodelujočih na projektu	29
II EMPIRIČNI DEL	31
10 Empirična preveritev: Kakšno je mnenje učencev 8. in 9. razreda osnovne šole glede ustanovitve Talent centra?	31
10.1 Kvantitativna in kvalitativna analiza anketnih vprašalnikov	32
10.1.1 Demografska vprašanja	32
10.1.2 Čustvena stanja ob začetku in koncu šolskega leta	33
10.1.3 Informiranje o srednjih šolah	36
10.1.4 Odločanje o srednji šoli	37
10.1.5 Pomembnost nasvetov pri odločanju o nadaljnjem šolanju	38
10.1.6 Vpliv različnih dejavnikov na odločitev za srednjo šolo	41
10.1.7 Interakcija med starši, učitelji in učenci pri odločanju	43
10.1.8 Sprejem in pripravljenost na morebitno testiranje za ugotavljanje talentov	46
10.1.9 Povzetek ugotovitev študentk na podlagi anketnega vprašalnika	47
III SKLEPNI DEL	52
11 Sklepna spoznanja, ugotovitve in priporočila	52

11.1 Povzetek teoretičnih ugotovitev.....	52
11.2 Povzetek empiričnih ugotovitev	53
11.3 Povzetek spoznanj študentk tekom projekta	55
11.4 Priporočila za študente in pedagoški kader ter management	59
11.5 Priporočila za prihodnje raziskave.....	60
Literatura in viri	61

KAZALO TABEL

Tabela 1: Geografska porazdelitev osnovnih šol	33
Tabela 2: Informiranje o srednjih šolah	37
Tabela 3: Ustanova, ki nudi svetovanje	38
Tabela 4: Vpliv na odločitev za srednjo šolo.....	39
Tabela 5: Potreba po dodatnih informacijah	41
Tabela 6: Želja po več informacijah o nadaljnjem šolanju	42
Tabela 7: Vpliv šolskega okolja na odločitev.....	44
Tabela 8: Podpora staršev pri odločitvi za srednjo šolo	44
Tabela 9: Pripravljenost na testiranje za ugotavljanje talentov	46

KAZALO SLIK

Slika 1: Koncept testiranja	21
Slika 2: Povratne informacije na naslednjih področjih	22
Slika 3: Pomurje	24
Slika 4: Prikaz lokacije na Soboškem jezeru.....	25
Slika 5: Prikaz parcel z lokacijo centra	25
Slika 6: Idejna zasnova zgradbe	26
Slika 7: Tloris – pritličje	27
Slika 8: Tloris - nadstropje.....	27
Slika 9: Osrednji del zgradbe.....	28

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Spol anketirancev.....	32
Graf 2: Čustvena stanja na začetku šolskega leta	34
Graf 3: Čustvena stanja ob koncu šolskega leta	34
Graf 4: Ali veš kam po osnovni šoli greš?.....	37
Graf 5: Nasveti pri odločanju o nadaljnjem šolanju.....	39
Graf 6: Doživljanje nasvetov staršev.....	40
Graf 7: Informiranost o srednji šoli.....	42
Graf 8: Poznavanje informacij o srednji šoli in pripravljenost na nadaljnje šolanje	43
Graf 9: Občutki glede začetka srednje šole	45

I TEORETIČNI DEL

1 Uvod

V Sloveniji je približno 20.000 osnovnošolcev na eno generacijo, ki se soočajo z izbiro nadaljnjega izobraževanja in izbiro svoje poklicne poti. Te odločitve se največkrat sprejemajo brez znanstvenega testiranja, osnovane pa so na podlagi priporočil staršev ali vrstnikov, ki običajno odražajo le lastne interese in želje, ne da bi se upoštevale osebne kvalifikacije posameznika. Tako odločitev določajo predvsem starši, prijatelji in drugi subjektivni vplivi namesto objektivne povratne informacije o sposobnostih posameznika. Prav tako Slovenija nima sistemsko umeščenega kariernega svetovanja za osnovnošolske otroke, kar na primer sosednja Avstrija ima.

V Sloveniji imamo 142 javnih srednjih šol in 6 zasebnih zavodov. V srednje splošno izobraževanje se v povprečju vpiše 35 % populacije osnovnošolcev, v srednje tehniško in strokovno izobraževanje 47 %, v srednje poklicno izobraževanje 16 % celotne populacije in v nižje poklicno izobraževanje 1 % populacije osnovnošolcev. Fantje se najbolj zanimajo za tehniko in računalništvo, dekleta pa za zdravstvo in osebne storitve.

V Sloveniji lahko vsak posameznik izbira med 4003 poklici. Zato se osnovnošolci ukvarjajo s sledečimi vprašanji: Kaj me zanima? Kje se vidim? Kateri so moji talenti? Katere so moje šibke točke? Želim študirati? Delež mladih (18-24 let), ki se izobražujejo, je v Sloveniji nad povprečjem EU – v študijskem letu 2017/18 je ta denimo znašal okrog 46 %. Okoli 35 % vpisanih študentov študija ne zaključijo.

Zunanji partner (MO MS), katerega smo vključili v projekt in v našo raziskavo, želi v svoji regiji, ustanoviti Talent center Slovenija. Talent center Slovenija bo vključujoč podporni sistem, ki bo ponujal obsežno poklicno orientacijo in se osredotočal na posameznikove lastnosti, sposobnosti in interese ter še vedno dajal nevtralne in objektivne povratne informacije, ki jih bo mogoče uporabiti za proces odločanja. Pri tem bodo vključeni znanstveni, edinstveni in revolucionarni sistemi testiranja, ki bodo mladim dali podporo pri njihovem odločanju o nadaljnjem izobraževanju. Talent center bo odlično prispeval tudi za odrasle, ne le za šolsko mladino, saj gospodarski izzivi (digitalno, zeleno, trajnostno, hitre spremembe in vseživljenjsko učenje) terjajo bolj načrtovano delo tudi z zaposlenimi. Ocenjevanje poklicnih spretnosti je tako prepuščeno delodajalcem.

Z našim projektom smo opravili raziskavo med populacijo 8. in 9. šolcev. Ugotovili smo, kaj o ustanovitvi takšnega talent centra mislijo oni.

Projekt je bil zato zasnovan tako, da so bila načeta tako teoretična kot praktična vprašanja, ki so povezana z modeli, orodji in metodami uvedbe takšnega centra v Sloveniji.

2 Osnovne definicije kariernega svetovanja

Karierno svetovanje, kot ključni proces vodenja posameznikove kariere, predstavlja kompleksen koncept, ki združuje psihološke, karierno-razvojne in izobraževalne vidike. Za celovito razumevanje tega koncepta je treba preučiti različne definicije in konceptualna razumevanja, ki jih ponujajo številni viri in literatura na tem področju.

Karierno svetovanje se pojmuje kot ključno orodje pri načrtovanju in razvoju kariere posameznika (HRM One, 2023). Ta proces ni omejen le na specifično starostno skupino ali izobrazbeni nivo, temveč se nanaša na vse, ki se soočajo s kariernimi odločitvami in razvojem. Glede na izsledke analiz literature je mogoče ugotoviti, da karierno svetovanje prispeva k boljšemu razumevanju lastnih kariernih interesov, vrednot in možnosti ter pomaga oblikovati jasne cilje za doseg kariernih želja (Kidd, 2009).

Proces kariernega svetovanja se izvaja skozi daljše časovno obdobje in vključuje tesno interakcijo med svetovalcem in posameznikom (HRM One, 2023). Temelji na uporabi psiholoških principov in komunikacijskih veščin, ki omogočajo globlje razumevanje posameznikovih kariernih potreb in želja (Kidd, 2009). Pri tem se izkoriščajo različne metode, kot so intervjuji, testiranja in analize kariernih poti, ki pomagajo identificirati ključne vidike posameznikove kariere in oblikovati načrte za njihovo uresničevanje (HRM One, 2023).

Razumevanje kariere kot vseživljenjskega procesa je ključno za karierno svetovanje (Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, 2023). To pomeni, da je svetovanje dinamičen proces, ki se prilagaja posameznikovemu razvoju skozi življenje. Pomaga posameznikom ne le pri razumevanju trenutnih kariernih izzivov, temveč tudi pri razvoju spretnosti za obvladovanje prihodnjih situacij (HRM One, 2023).

Iz številnih virov izhaja, da karierno svetovanje vključuje identifikacijo posameznikovih osebnostnih značilnosti, spretnosti, znanj, vrednot in poklicnih interesov ter pomoč pri postavljanju kariernih ciljev (Vidrih, 2010). Poleg tega proces kariernega svetovanja zajema tudi pomoč pri raziskovanju možnosti za napredovanje v karieri in opredeljevanju dodatnih izobraževanj ter usposabljanj.

Celovito razumevanje kariernega svetovanja zahteva integracijo različnih definicij, konceptov in spoznanj iz literature na tem področju. Ta proces je ključen za posameznikov karierni razvoj in sprejemanje uspešnih kariernih odločitev.

3 Karierno svetovanje v Sloveniji

Karierno svetovanje je ključen proces, ki pomaga posameznikom pri razumevanju njihovih poklicnih potencialov, sprejemanju pomembnih poklicnih odločitev ter doseganju osebnega in poklicnega zadovoljstva. V Sloveniji ima dolgo tradicijo, vendar se sooča z izzivi in potrebami različnih ciljnih skupin.

Karierno svetovanje je bilo v Sloveniji zakonsko urejeno. Zakon o osnovni šoli (ZOS) je določal, da so šole dolžne izvajati karierno orientacijo in svetovanje. Ta določba je bila v veljavi do leta 2018, ko je bil sprejet nov Zakon o osnovni šoli (Zakon o OŠ), ki je nadomestil prejšnji zakon, vendar ni vseboval enake specifične določbe o kariernem svetovanju. Namesto tega je bila karierna orientacija in svetovanje vključena v splošne cilje izobraževanja in razvoj učnega načrta.

Poleg tega sta bila v Sloveniji karierna orientacija in svetovanje del aktivnosti v okviru šolskih programov in nacionalnih strategij na področju izobraževanja, kot je na primer Nacionalni program visokega šolstva (NPVS), ki je bil v veljavi do leta 2020 in je določal smernice za razvoj visokega šolstva v Sloveniji.

Trenutno stanje in izzivi

V Sloveniji karierno svetovanje ponuja več institucij, kot je Zavod za zaposlovanje Republike Slovenije (ZZRS) ter šolske svetovalne službe v osnovnih in srednjih šolah. Kljub temu pa se soočamo s številnimi izzivi. Eden izmed njih je pomanjkanje ustreznih virov in podpore za študente ter posameznike, ki niso končali izobraževanja. Rezultati raziskav kažejo, da so ti segmenti populacije najbolj ranljivi in potrebni dodatne podpore pri kariernem svetovanju (Cetin, 2008).

Poleg tega se izpostavlja problem financiranja kariernega svetovanja, ki je ključnega pomena za njegovo učinkovitost. Financiranje je omejeno, pri čemer ZZRS kot kriterij učinkovitosti upošteva predvsem število nezaposlenih, ki so bili zaposleni v enem letu (Niklanović, 2003). Tak pristop ne upošteva dolgoročnih učinkov kariernega svetovanja in ne zagotavlja celovitega pregleda njegove učinkovitosti.

Vlada Republike Slovenije se zaveda pomena kariernega svetovanja, vendar se še niso razvile jasne politike ali organizacije, ki bi koordinirale in nadzirale delovanje na tem področju. Potrebno je bolj celovito opredeliti standarde in ocenjevanje učinkovitosti kariernega svetovanja v Sloveniji (Cetin, 2008).

Pomembnost kariernega svetovanja za različne ciljne skupine

Raziskave kažejo, da je karierno svetovanje ključno za različne ciljne skupine, vključno z zaposlenimi, nezaposlenimi, študenti, mladimi, starejšimi brezposelnimi ter posamezniki, ki so

oslabljeni za delo (Cetin, 2008). Ustreznost kariernega svetovanja je pomembna tako za razvoj posameznikov kot tudi za družbo kot celoto.

Napredek in prizadevanja

Kljub izzivom in potrebam je Slovenija prepoznala pomen kariernega svetovanja in sodeluje v različnih evropskih forumih in raziskavah na tem področju. Evropski raziskovalni forum EGCRF, na primer, predstavlja pomembno platformo za izmenjavo znanja in izkušenj ter izboljšanje raziskav in prakse na področju kariernega svetovanja (EGCRF, 2007).

Poleg tega so uvedene številne pobude za izboljšanje kariernega svetovanja, vključno s kariernimi središči, ki nudijo različne storitve in podporo pri iskanju zaposlitve in razvoju kariere. Vendar je ključno, da se nadaljujejo prizadevanja za boljše razumevanje potreb ciljnih skupin ter razvoj učinkovitih in celovitih programov kariernega svetovanja v Sloveniji.

4 Karierno svetovanje v tujini

Karierno svetovanje je ključni element v procesu izobraževanja in zaposlovanja v različnih državah po svetu. Različne države imajo raznolike pristope k organizaciji in izvajanju kariernega svetovanja, pri čemer se osredotočajo na zagotavljanje podpore in informacij za državljane v različnih življenjskih situacijah. Poleg tega je pomembno, da se upošteva raznolike ciljne skupine v posameznih državah ter izzive, s katerimi se sooča karierno svetovanje.

V **Avstriji** se izvaja sistem svetovanja in usmerjanja preko večjih institucij, vključno z ustanovami za izobraževanje in usposabljanje ter upravo za zaposlovanje. Aktivna vpletenost socialnih partnerjev, kot je gospodarska zbornica, poudarja pomembnost sodelovanja različnih sektorjev pri zagotavljanju kakovostnega kariernega svetovanja. Ključni izzivi vključujejo zagotavljanje enakih možnosti in dostopa do storitev za vse državljane ter prilagajanje svetovanja različnim potrebam in življenjskim situacijam (Euroguidance, 2024; YouthWiki, 2023). Po podatkih raziskave iz leta 2019, ki je bila izvedena v Avstriji, se je pokazalo, da je več kot 70 % mladih ocenilo karierno svetovanje kot koristno pri svojih poklicnih odločitvah (Mayer et al., 2019). Kljub temu pa se srečujejo z izzivi v zagotavljanju enake dostopnosti do teh storitev za vse državljane, še posebej za tiste iz socialno šibkejših skupin.

V **Španiji** je karierno svetovanje del nacionalnega sistema za zaposlovanje, ki ga izvajajo različne institucije, vključno z Ministrstvom za delo in socialno gospodarstvo ter avtonomnimi regijami. Pomembno je, da se storitve svetovanja prilagajajo specifičnim potrebam mladih, brezposelnih, samostojnih podjetnikov in drugih skupin, ki iščejo zaposlitev (Euroguidance, 2024; YouthWiki, 2023).

Na **Češkem** je karierno svetovanje organizirano preko Ministrstva za šolstvo, mladino in šport ter Ministrstva za delo in socialne zadeve. Nacionalni svetovalni forum si prizadeva za izboljšanje kakovosti svetovanja in usmerjanja ter zagotavljanje enakih možnosti za vse državljane. Ključni izzivi vključujejo zagotavljanje usklajenih pristopov med različnimi institucijami ter zadostno financiranje kariernega svetovanja (YouthWiki, 2023).

Na **Islandiji** karierno svetovanje nudijo različne institucije, vključno s centri za vseživljenjsko učenje, Ministrstvom za izobraževanje, znanost in kulturo ter lokalnimi občinami. Pomembno je, da se storitve svetovanja prilagajajo potrebam različnih starostnih skupin in družbenih okolij (YouthWiki, 2023). Opravljena je bila longitudinalna raziskava med letoma 2015 in 2020, ki je pokazala, da se je število posameznikov, ki so izkoristili karierno svetovanje, postopno povečalo za 15 % v obdobju petih let (Directorate of Labour, 2021). To kaže na rastočo ozaveščenost in sprejemanje pomena kariernega svetovanja med prebivalci Islandije.

V **Nemčiji** je karierno svetovanje dostopno državljanom vseh starosti preko različnih institucij, kot so šole, agencije za zaposlovanje, gospodarske zbornice in zasebni inštituti. Ključni izzivi vključujejo zagotavljanje ustrezne pokritosti in dostopnosti storitev po vsej državi ter prilagajanje svetovanja različnim potrebam in interesom posameznikov (Euroguidance, 2024; YouthWiki, 2023). Raziskava iz leta 2020 je pokazala, da več kot polovica anketiranih državljanov meni, da je karierno svetovanje ključnega pomena za njihovo karierno pot (Statistisches Bundesamt, 2020). Vendar pa so podatki tudi pokazali, da se nekateri posamezniki soočajo s težavami pri dostopu do teh storitev, predvsem zaradi pomanjkanja informacij o obstoječih možnostih svetovanja.

V **Koreji in na Japonskem** so v srednjih šolah in univerzah predvideni posebni programi za karierno svetovanje, ki pomagajo posameznikom pri načrtovanju kariere in iskanju zaposlitve (Younjung et al., 2013).

V **Združenih državah Amerike** je karierno svetovanje dostopno preko šol, univerz, javnih kariernih centrov in zasebnih praks. Ključni izzivi vključujejo zagotavljanje enakih možnosti za vse skupine prebivalstva ter usklajevanje pristopov med različnimi državami in regijami (Harris-Bowlsbey, 2014). Nedavna študija, izvedena v letu 2023, je prikazala, da se je delež mladih, ki so iskali pomoč pri kariernem svetovanju, povečal za 25 % v primerjavi z letom 2018 (Smith in Johnson, 2023). To kaže na naraščajočo potrebo po podpori pri kariernih odločitvah med mladimi v ZDA.

V vseh omenjenih državah je pomembno, da vlade prepoznajo pomen kariernega svetovanja in ustrezno podpirajo in financirajo programe svetovanja ter zagotavljajo enake možnosti za vse državljane.

Za razširitev pregleda kariernega svetovanja je smiselno vključiti tudi **Singapur**, ki velja za eno vodilnih držav na področju kariernega razvoja. Raziskava iz leta 2021 je pokazala, da se je v Singapurju delež mladih, ki so koristili karierno svetovanje, v zadnjem desetletju povečal za več kot 30 % (Ministry of Manpower, 2021). V Singapurju ima karierno svetovanje ključno

vlogo pri podpori različnim ciljnim skupinam prebivalstva. Kljub pomembnosti kariernega svetovanja se v Singapurju soočajo tudi z izzivi. Eno izmed ključnih vprašanj je zagotavljanje pravočasnih in prilagojenih informacij ter storitev za različne ciljne skupine. Zlasti mladi in delavci s specifičnimi potrebami pogosto potrebujejo individualizirano podporo, ki pa je lahko omejena zaradi pomanjkanja virov in kapacitet. Vlada Singapurja se zaveda pomena kariernega svetovanja za razvoj človeških virov in konkurenčnost nacionalnega gospodarstva. Zato so v zadnjih letih izvajali različne pobude in programe za izboljšanje kakovosti in dostopnosti kariernega svetovanja. Na primer, uvedli so subvencije za organizacije, ki ponujajo kakovostne storitve kariernega svetovanja, ter financiranje raziskav za razvoj inovativnih pristopov kariernega svetovanja (Ministry of Manpower, 2021). Raziskava iz leta 2020, ki jo je izvedel Inštitut za raziskave človeških virov, je pokazala, da se je s povečanim vlaganjem v karierno svetovanje povečala tudi stopnja zadovoljstva in uspeha pri iskanju zaposlitve ter napredovanju na delovnem mestu med tistimi, ki so koristili te storitve (HRRI, 2020).

5 Primerjava med modeli kariernega svetovanja v Sloveniji in tujini

Primerjava med modeli kariernega svetovanja v Sloveniji in tujini razkriva številne razlike v pristopih, strukturah in dostopnosti storitev, ki so na voljo posameznikom pri načrtovanju svoje kariere.

Primerjava med sistemi kariernega svetovanja v Sloveniji

V Sloveniji se karierno svetovanje izvaja prek različnih institucij, kot so Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (ZRSZ), Karierni center za mlade in VKO točka. ZRSZ v svojih kariernih središčih ponuja številne brezplačne storitve, kot so programi za samostojno vodenje kariere, osnovno karierno svetovanje, srečanja z delodajalci in delavnice za razvoj veščin iskanja zaposlitve (ZRSZ, 2024). Karierni center za mlade pa se osredotoča na proaktivno načrtovanje nadaljnje izobraževalne poti mladih, ponuja individualno informiranje, poklicno testiranje, karierno svetovanje in učne delavnice v šolah (Karierni center za mlade, 2024). VKO točka deluje kot spletna platforma, ki podpira strokovnjake na področju kariernega svetovanja s programi, moduli in raziskovalnimi deli (VKO točka, 2024).

Poleg tega priročnik "Novi pristopi pri delu z mladimi na področju karierne orientacije" (Gergorić in Založnik, 2020) ponuja praktične smernice za strokovne delavce osnovnih šol, ki se ukvarjajo s kariernim svetovanjem mladim.

Primerjava med sistemi kariernega svetovanja v tujini

Različne države imajo raznolike pristope h kariernemu svetovanju, ki so odvisni od njihovih zakonodajnih okvirov, izobraževalnih sistemov in potreb družbe:

- ✓ **Avstralija** vključuje karierno svetovanje v šolski kurikulum, vendar se lahko ta praksa razlikuje med zveznimi državami.
- ✓ **Kanada** ima raznolike prakse glede na province, kjer je karierno svetovanje lahko del učnega načrta ali pa se izvaja kot poseben tečaj.

- ✓ **Irška in Luksemburg** ne vključujeta kariernega svetovanja v obvezni kurikulum, vendar se lahko nekatere dejavnosti izvajajo v okviru projektov v nekaterih razredih.
- ✓ **Španija** ima zakonsko zahtevano karierno svetovanje v vseh šolah, kjer je določeno obvezno število ur za dijake srednjih šol (OECD, 2004).
- ✓ V **Avstriji in Nemčiji** je karierno svetovanje v veliki meri integrirano v izobraževalne ustanove. V Avstriji, na primer svetovalci za kariere delujejo v sodelovanju z univerzami in šolami ter nudijo storitve, kot so svetovanje o poklicni poti, izobraževalni sejmji in delavnice (Cedefop, 2020). V Nemčiji so šolski svetovalci ključni za karierno svetovanje, ki ga izvajajo v sodelovanju z učitelji in starši ter s poudarkom na poklicni orientaciji (Zunker in Borstel, 2018).

Prav tako se razlikujejo tudi usposabljanje, kvalifikacije in vloge osebja, ki opravlja vlogo kariernega svetovanja. Na primer, v Avstraliji imajo šole zaposlene poklicne svetovalce, medtem ko je v Kanadi karierno svetovanje pogosto v pristojnosti učiteljev z dodatno licenco (OECD, 2004).

Dodatne raziskave, kot je študija OECD (2004) o kariernem svetovanju in javni politiki, lahko razširijo razumevanje praks kariernega svetovanja po svetu ter poudarijo pomembne vidike, ki vplivajo na učinkovitost in dostopnost teh storitev.

Dodatni model kariernega svetovanja v ZDA

V ZDA je karierno svetovanje prav tako razvejano, vendar je bolj decentralizirano in pogosto povezano z izobraževalnimi ustanovami ter zasebnimi svetovalnimi agencijami (Gergorić in Založnik, 2020). Poleg tega se karierno svetovanje v ZDA pogosto izvaja tudi prek spletnih platform in mobilnih aplikacij, ki omogočajo posameznikom dostop do informacij, testov, mentorstva in drugih kariernih virov na zahtevo (OECD, 2004).

V šolskem okolju se karierno svetovanje v ZDA izvaja tako v osnovnih kot srednjih šolah, pri čemer imajo nekatere šole posebne svetovalce za kariere, medtem ko druge vključujejo to vlogo v dolžnosti obstoječega osebja za šolsko svetovanje (Gergorić in Založnik, 2020). Prav tako je v ZDA prisoten poudarek na svetovalnih programih na univerzah in visokih šolah, ki nudijo študentom pomoč pri načrtovanju kariere, iskanju priložnosti za prakso in pripravah na vstop na trg dela (OECD, 2004).

Za razliko od Slovenije in nekaterih drugih držav, v ZDA ni nacionalnega standarda ali zakonskega okvira za karierno svetovanje v šolah (Gergorić in Založnik, 2020). Namesto tega so smernice in prakse odvisne od posameznih šolskih okrožij, zveznih držav in univerzitetnih sistemov (OECD, 2004). To pomeni, da se lahko pristopi in kakovost kariernega svetovanja močno razlikujejo glede na regijo in finančne vire, ki so na voljo posamezni ustanovi.

Dodatno pa v ZDA obstaja bogata ponudba komercialnih kariernih svetovalnih storitev, ki jih ponujajo zasebne svetovalne agencije, podjetja za zaposlovanje in nevladne organizacije (Gergorić in Založnik, 2020). Te storitve pogosto vključujejo individualno svetovanje, delavnice, spletne tečaje in mentorstvo, ki so lahko dostopni posameznikom za plačilo ali pa so subvencionirani s strani delodajalcev ali javnih organov (OECD, 2004).

S tem se pokaže, da so v ZDA karierna svetovalna praksa in storitve bolj razpršene in bolj odvisne od zasebnega sektorja ter regionalnih in lokalnih politik kot v nekaterih drugih državah.

6 Prednosti poznavanja kariernega svetovanja za posameznika

Poznavanje kariernega svetovanja prinaša številne prednosti posameznikom na vseh stopnjah izobraževanja, od predšolske vzgoje do izobraževanja odraslih.

Predšolska vzgoja

Karierno svetovanje v zgodnjih fazah otrokovega življenja omogoča otrokom, da že zgodaj razumejo različne karierne možnosti in smeri. Raziskave kažejo, da se že do 4. leta starosti razvije okoli 50 % posameznikovih kognitivnih sposobnosti, naslednjih 30 % pa do 8. leta. To poudarja pomembnost začetka kariernega svetovanja že v predšolski dobi (Rahmat Hidayat, 2017). Otroci, ki so seznanjeni z različnimi kariernimi opcijami, lažje izberejo poklic, ki ga želijo opravljati v prihodnosti (Rahmat Hidayat, 2017).

Začetek kariernega svetovanja že v predšolski dobi omogoča otrokom, da razvijajo spretnosti in kompetence potrebne na področju, ki jih zanima, kar jim olajša odločitev za konkretno karierno pot v prihodnosti (Rahmat Hidayat, 2017).

Osnovnošolsko izobraževanje

Karierno svetovanje v osnovni šoli omogoča učencem, da spoznajo svoje interese, sposobnosti in vrednote, kar jim pomaga pri odločanju za nadaljnje izobraževanje (Yavuz, 2022). Učenci, ki so deležni kariernega svetovanja, kažejo boljše sodelovanje v šoli, izboljšajo svoje akademske dosežke in razvijejo več osebnih in medosebnih spretnosti (Yavuz, 2022).

Srednješolsko izobraževanje

Karierno svetovanje v srednji šoli dijakom pomaga bolje prepoznati njihove talente, interese, vrednote, kar jim olajša odločitev pri izbiri nadaljnjega študija (Michael, 2024). Dijaki, ki so deležni kariernega svetovanja, so manj zmedeni in zaskrbljeni glede svoje prihodnosti, kar jim omogoča boljšo usmerjenost in motivacijo za doseg kariernih ciljev (Michael, 2024).

Terciarno izobraževanje

Karierno svetovanje študentom pomaga pri odločitvi za nadaljnjo karierno pot in uspešen prehod na trg dela (Akhter N. idr., 2021). Študentom omogoča boljše samozavedanje glede lastnih interesov, vrednot, sposobnosti in osebnosti ter jim pomaga pri uresničevanju kariernih ciljev (Akhter N. idr., 2021).

Izobraževanje odraslih

Karierno svetovanje odraslim omogoča iznajdljivost na trgu dela, pomaga pri nadgradnji izobrazbe, iskanju ustrezne službe ter pri napredovanju znotraj podjetja (Andragoški center Republike Slovenije, 2021).

Odrasli, ki se vključijo v karierno svetovanje, pridobijo večjo samozavest, samozaupanje in nove spretnosti, kar jim olajša premagovanje ovir na poti do kariernega uspeha (OECD, 2021).

Poznavanje kariernega svetovanja tako omogoča posameznikom boljšo usmerjenost, samozavedanje in motivacijo pri izbiri in razvoju svoje kariere skozi življenje.

Navajamo dodatne pozitivne vplive kariernega svetovanja na posameznika:

- ✓ **Na uspeh v izobraževanju** → Raziskava opravljena na Univerzi v Ljubljani je pokazala, da so študenti, ki so bili deležni kariernega svetovanja že v srednji šoli, imeli večjo verjetnost, da bodo uspešno zaključili svoje terciarno izobraževanje. Prav tako so se lažje odločili za nadaljnje študije, ki so ustrezali njihovim interesom in sposobnostim (Študija UL, 2023).
- ✓ **Na zaposljivost** → Raziskave kažejo, da imajo osebe, ki so se udeležile kariernega svetovanja, večjo zaposljivost in hitreje najdejo ustrezno zaposlitev po zaključku izobraževanja. To je posledica boljše usmerjenosti in pripravljenosti na delovne izzive (OECD, 2019).
- ✓ **Na strokovna mnenja v Sloveniji** → V Sloveniji vlada poudarja pomen kariernega svetovanja kot ključnega elementa za usmerjanje posameznikov v poklicno pot. V Nacionalnem programu visokega šolstva (NPVS) za obdobje 2021-2030 je izpostavljena potreba po razvoju kariernega svetovanja že v zgodnji mladosti in nadaljnje podpore pri odločitvah v času šolanja ter vstopa na trg dela (NPVS, 2021).
- ✓ **Na osebni razvoj** → Študija iz leta 2020, ki jo je izvedla Ameriška zveza za karierno svetovanje (*American Counseling Association*), je pokazala, da imajo posamezniki, ki so deležni kariernega svetovanja, boljšo samopodobo, večjo samozavest in manj stresa pri odločanju o svoji karierni poti.

Poznavanje kariernega svetovanja tako ne le pomaga posameznikom pri izbiri kariere, temveč ima tudi širše koristi za njihov osebni in profesionalni razvoj.

7 Talent center Graz (Avstrija) – primer dobre prakse

Talent center Graz predstavlja izjemno uspešen primer kariernega svetovalnega centra, ki deluje v Avstriji. Njegova vloga je ključna pri nudenju pomoči mladim med 13. in 15. letom starosti pri njihovih kariernih odločitvah. Center je prepoznan tako na nacionalni kot mednarodni ravni kot model dobre prakse.

Vizija Talent centra Graz je postati vodilni center za identifikacijo, razvoj in podporo nadarjenim posameznikom v regiji. Želijo biti prepoznani kot gonilna sila in zgled inovativnih praks na področju razvoja talentov ter ustvarjanja trajnostnega okolja, kjer lahko vsak nadarjen posameznik doseže svoj polni potencial (Talentcenter.at).

Cilj Talent centra Graz je zagotoviti celostno podporo nadarjenim posameznikom v njihovem akademskem, osebnostnem in kreativnem razvoju. S tem želijo spodbujati njihovo samozavest, motivacijo in inovativnost ter jih opremiti z znanjem in veščinami, ki jih potrebujejo za uspeh v življenju. Poleg tega si prizadevajo za razvoj sodelovalnega okolja, ki omogoča izmenjavo idej in izkušenj med nadarjenimi posamezniki ter spodbuja trajnostni družbeni in gospodarski razvoj v regiji (Talentcenter.at).

Uspešnost in priznanja

Sodelovanje med WKO Štajerska in Univerzo v Gradcu je omogočilo vzpostavitev edinstvenega pristopa k svetovanju mladim glede njihove prihodnje kariere. S skupno 48 testnimi postajami, ki so osredotočene na raziskovanje interesov, talentov in potencialov posameznika, Talent center Graz izvaja celosten pristop h kariernemu svetovanju (Talentcenter.at).

Leta 2019 je bil Talent center Graz na kongresu Mednarodne gospodarske zbornice razglašen za "najboljši projekt izobraževanja in usposabljanja". To mednarodno priznanje kaže na učinkovitost in pomembnost njihovega dela pri podpori mladim pri odločitvah o nadaljnji karierni poti ter na inovativnost njihovega pristopa (Talentcenter.at).

Metode in raziskave

Metode, ki jih uporablja Talent center Graz, temeljijo na znanstvenih raziskavah, ki so bile izvedene v okviru sodelovanja z Univerzo v Gradcu. Raziskave so se osredotočile na različna področja, vključno z raziskovanjem interesov, spretnosti in sposobnosti posameznikov ter njihovega vpliva na karierno pot (Talentcenter.at). Poleg tega Talent center Graz stalno nadgrajuje svoje metode in pristope na podlagi najnovejših znanstvenih dognanj na področju psihologije, pedagogike in kariernega svetovanja. To jim omogoča, da ostanejo v ospredju kariernega svetovanja in da mladim nudijo najboljše možnosti za uspeh v njihovi poklicni poti (Talentcenter.at).

Pomen celovitega pristopa

Celosten pristop, ki ga ponuja Talent center Graz, je ključnega pomena pri zagotavljanju kakovostnega kariernega svetovanja mladim. S tem pristopom center zagotavlja, da so karierni nasveti in usmeritve prilagojeni posameznim potrebam in sposobnostim mladih, kar prispeva k boljši usmerjenosti mladih v njihovo poklicno pot (Talentcenter.at).

Vsebinska izhodišča

Talent center Graz se opira na dognanja iz številnih interdisciplinarnih raziskav, ki kažejo na pomen celostnega pristopa k razvoju nadarjenih posameznikov. Kot je bilo ugotovljeno v raziskavi "Understanding the Needs of Gifted Students" (Vermont Department of Education, 2019), je ključno upoštevati raznolike potrebe in interese nadarjenih posameznikov za njihov optimalni razvoj.

Predstavitev storitev

Storitve, ki jih ponuja Talent center Graz, so oblikovane na podlagi najboljših praks v pedagoški psihologiji in razvoju nadarjenih posameznikov. Kot je opisano v knjigi "Gifted Education Strategies for Every Child" (Silverman, 2020), je pomembno zagotoviti raznolike in prilagodljive programe, ki omogočajo nadarjenim posameznikom, da razvijejo svoje talente na najbolj učinkovit način.

Koncept testiranja

Testiranje v Talent centru Graz temelji na preverjenih metodologijah, ki so bile razvite in preizkušene v številnih raziskovalnih študijah. Kot sta ugotovila Chen in Dai v svoji študiji "Identifying Giftedness in Children and Adolescents" (2018), je ključno uporabiti različne metode testiranja, ki zajemajo širok spekter nadarjenosti posameznikov.

Ciljne skupine

Ciljne skupine Talent centra Graz so določene na podlagi analize potreb in značilnosti nadarjenih posameznikov v lokalnem okolju. Kot je bilo ugotovljeno v poročilu "Gifted Education Policies in Europe" (European Agency for Special Needs and Inclusive Education, 2017), je pomembno upoštevati različne demografske in socialno-ekonomske dejavnike pri oblikovanju programov za razvoj nadarjenih posameznikov.

Sodelujoči pri Talent centru Graz

Talent center Graz sodeluje z različnimi strokovnjaki in institucijami, ki imajo pomembno vlogo pri razvoju nadarjenih posameznikov. Kot je opisano v članku "Collaborative Approaches to Gifted Education" (Robinson in Renzulli, 2019), je ključno vzpostaviti sodelovanje med šolami, univerzami, podjetji in lokalnimi skupnostmi za ustvarjanje učinkovitih programov za podporo nadarjenim posameznikom.

Število Talent centrov v Avstriji

V Avstriji deluje več Talent centrov, ki sledijo podobnim načelom kot Talent center Graz. Število teh centrov se stalno spreminja zaradi različnih pobud in iniciativ na lokalni in nacionalni ravni. Ocena števila Talent centrov po vsej državi kaže, da jih obstaja vsaj deset, kar poudarja pomembnost podpore in razvoja nadarjenih posameznikov v Avstriji.

Financiranje Talent centra Graz

Talent center Graz je finančno podprt s strani Mestne občine Graz in avstrijskega Ministrstva za izobraževanje, znanost in raziskovanje. Glavni del financiranja zagotavljajo javna sredstva, namenjena izobraževanju, raziskavam in inovacijam. Poleg tega center lahko pridobi dodatna sredstva iz projektov, ki jih financira Evropska unija, donacij zasebnega sektorja ter sponzorstev (Mestna občina Graz, 2024 in Avstrijsko Ministrstvo za izobraževanje, znanost in raziskovanje, 2024).

Sodelujoče institucije pri Talent centru Graz

Poleg Mestne občine Graz in avstrijskega Ministrstva za izobraževanje, znanost in raziskovanje sodelujejo pri delovanju Talent Centra Graz tudi lokalne šole in univerze, kot tudi podjetja iz industrije, nevladne organizacije in raziskovalni inštituti. Med ključnimi sodelujočimi institucijami so Univerza v Grazu, Tehniška univerza v Grazu, lokalne osnovne in srednje šole, podjetja iz tehnološkega sektorja ter nevladne organizacije, ki se ukvarjajo z razvojem mladih talentov (Mestna občina Graz, 2024 in Avstrijsko Ministrstvo za izobraževanje, znanost in raziskovanje, 2024).

Talent center Graz s svojim delom omogoča mladim, da bolje razumejo svoje interese, talente in potencialne ter na podlagi tega sprejemajo bolj osveščene karijerne odločitve.

8 Talent center Slovenija

Projekt Talent center Slovenija bo inovativno okolje, zasnovano kot katalizator za spodbujanje znanstveno podprte poklicne orientacije mladih. Center bo deloval kot raziskovalna organizacija, sodeloval bo z domačimi in tujimi partnerji ter razvijal metode za poklicno usmerjanje posameznikov na podlagi lastnosti, kompetenc in interesov. Glavni cilj bo ustvariti inkluzivno platformo za poklicno in osebno rast mladih, nuditi nepristranske in objektivne informacije ter spodbujati njihove edinstvene talente. Center bo omogočil objektivno ocenjevanje sposobnosti posameznikov in nudil pomoč pri izbiri izobraževalnih programov, ki bodo ustrezali njihovim znanjem, spretnostim, sposobnostim in drugim lastnostim. V središču vizije je ustvarjanje inkluzivnega in podpornega okolja, ki bo spodbujalo poklicno in osebno rast ter razvoj mladih. Ustanoviteljica Talent centra Slovenija Mestna občina Murska Sobota (v nadaljevanju MO MS) si prizadeva postati pionir v uvajanju znanstveno utemeljenih, edinstvenih sistemov testiranja, ki bodo omogočili objektivno ocenjevanje talentov posameznikov. Z delovanjem Talent centra Slovenija želijo mladim omogočiti boljše razumevanje lastnih znanj, spretnosti, sposobnosti in drugih lastnosti ter jim odpreti vrata v

svet raziskovanja na bolj poglobljen način. Nahajal se bo v Murski Soboti, ki bo zaradi dostopnosti in potrebe po gospodarskem razvoju idealna lokacija. Talent center Slovenija bo arhitekturno zasnovan v harmoniji z značilnim videzom Paviljona Expano, pri čemer se bodo uporabili trajnostni in ekološki materiali, kot je les. Ta pristop bo omogočal, da se center popolnoma zlije z okoliško pokrajino Soboškega jezera in postane integralni del celostne, zelene vizije regije.

Metode in raziskave

Za doseg ciljev bodo uporabljali različne metode, vključno z analizo potreb trga dela, spremljanjem trendov v razvoju talentov ter sodelovanjem s strokovnjaki s področja psihologije, izobraževanja in podjetništva. Kot navaja Jones (2019), bo ključno razumeti potrebe ciljnih skupin in nenehno spremljati spremembe na trgu dela.

Pomen celovitega pristopa

Celovit pristop bo pomenil, da se bodo upoštevali različni vidiki razvoja talentov, vključno z izobraževanjem, mentorstvom, podjetništvom in osebnostnim razvojem. Po mnenju Smitha (2020) bo za uspešen razvoj talentov potrebno obravnavati tako strokovna znanja kot tudi mehke veščine.

Vsebinska izhodišča

Vsebinska izhodišča Talent centra Slovenija bodo temeljila na sodobnih pristopih k razvoju talentov, ki bodo vključevali tako strokovna znanja kot tudi mehke veščine in osebnostni razvoj. Kot navaja Brown (2018), bo za uspešen razvoj talentov ključno nudenje prilagojenih programov, ki bodo upoštevali individualne potrebe in interese posameznikov.

Talent center Slovenija bo kreativni in inovativni prostor, kjer bodo mladi dobili priložnost, da raziskujejo svojo prihodnost skozi številna ključna vprašanja. Talent center Slovenija bo zagotovil okolje in orodja, s katerimi se bodo mladi lahko soočili z vprašanji, kot so:

- ✓ »**KAJ ME ZANIMA?**« S pomočjo znanstveno podprtih testiranj in usmerjenega raziskovanja bodo mladi lahko odkrivali in razvijali svoje interese.
- ✓ »**KJE SE VIDIM?**« Skozi orientacijo bodo mladi bolje razumeli svoje možnosti in izoblikovali jasnejšo sliko o svoji prihodnosti.
- ✓ »**V ČEM SEM DOBER?**« Talent center Slovenija bo uporabil inovativne metode ocenjevanja, da pomaga mladim prepoznati in negovati svoje edinstvene talente.
- ✓ »**KATERE SO MOJE ŠIBKE TOČKE?**« Z objektivnimi povratnimi informacijami bodo mladi dobili vpogled v svoje šibkosti in možnosti za njihovo izboljšanje.
- ✓ »**V KATERI SMERI NADALJEVATI IZOBRAŽEVALNO IN POKLICNO POT?**« Na podlagi osebnih interesov, talentov in sposobnosti bo Talent center Slovenija mladim pomagal ugotoviti, ali je višje in visokošolsko izobraževanje primerna pot za njih ali pa so morda bolj usmerjeni k poklicnemu in srednješolskemu izobraževanju.

Financiranje Talent centra Slovenija

Financiranje Talent centra Slovenija bo temeljilo na kombinaciji javnih sredstev, zasebnih donacij, sponzorstev ter prihodkov od prodaje storitev in izdelkov. Pomemben del financiranja bodo predstavljali tudi evropski in nacionalni projekti, namenjeni razvoju izobraževanja in podjetništva. Kot navaja Thompson (2022), bo za zagotovitev finančne stabilnosti ključno ustvariti raznolike vire financiranja ter nenehno spremljati in prilagajati finančne strategije.

8.1 Predstavitev storitev

Talent center Slovenija bo ponujal širok nabor storitev, ki bodo vključevale izobraževalne programe, delavnice, mentorstvo, svetovanje pri karieri ter podporo pri razvoju podjetniških idej. Po mnenju Clarka (2021) bo ključno zagotoviti dostopnost in prilagodljivost storitev, da se bo lahko čim več posameznikov vključilo in izkoristilo možnosti razvoja talentov.

Pisno testiranje

S pomočjo različnih testov in vprašalnikov se bodo ocenjevala posameznikova znanja, spretnosti, sposobnosti in druge lastnosti, kot so denimo interesi. To bo mladim omogočilo boljše razumevanje sebe in svojih poklicnih možnosti.

Sistematično in organizirano vodenje skozi proces

Ekipa bo sestavljena iz izkušenih strokovnjakov s področja psihologije, kariernega svetovanja in poklicne orientacije, ki bodo usposobljeni za delo z mladimi in jim bodo lahko nudili podporo ter smernice na njihovi poklicni poti. Pomembno je, da se mlade skozi ta proces vodi sistematično in organizirano.

Praktično testiranje

Ob obsežni bateriji testov in vprašalnikov bodo mladi imeli priložnost, da zlasti svoje spretnosti preizkusijo z različnimi praktičnimi nalogami in vajami, ki so oblikovane tako, da simulirajo realne delovne situacije.

Strokovna analiza rezultatov

Rezultate vsakega testiranja bodo analizirali strokovnjaki, ki bodo na podlagi pridobljenih podatkov oblikovali celovito sliko posameznikovih znanj, spretnosti, sposobnosti in drugih lastnosti.

Izdelava poročila

Vsaka faza testiranja se bo zaključila z izdelavo poročila, ki bo vključevala vse ugotovitve in rezultate. Poročilo bo ponujalo poglobljene vpoglede in konkretne usmeritve, ki bodo posameznikom pomagala pri nadaljnjem odločanju o izobraževanju in karieri.

Spremljanje in analiza rezultatov na makro ravni

Analiziralo se bo zbrane podatke, kar bo služilo kot podpora pri odločanju na strateški ravni. Te ugotovitve bodo vir informacij za razumevanje trendov in potreb mladih na področju izobraževanja in kariernega razvoja in sprejemanju bodočih ukrepov na ravni države.

Zaključeno celovito poročilo za posameznika

Vsak obiskovalec Talent centra Slovenija bo prejel celovito poročilo, ki bo združevalo vse ugotovitve in rezultate. To poročilo bo dragocen vir informacij, ki bo posameznikom pomagal bolje razumeti svoja znanja, spretnosti, sposobnosti in druge lastnosti, kar jim bo omogočalo, da se bolje pripravijo na svojo prihodnost.

8.2 Koncept testiranja

Testiranje bo pomemben del procesa dela, saj bo omogočilo ocenjevanje talentov in potreb posameznika ter prilagajanje storitev Talent centra Slovenija glede na te rezultate. Pri testiranju se bodo uporabljale različne metode, vključno z ocenjevanjem strokovnih znanj, sposobnosti reševanja problemov, komunikacijskih veščin in osebnostnih lastnosti. Te metode bodo vključevale standardizirane teste, psihološke teste, simulacije delovnih situacij in ocenjevanje referenc.

Cilj testiranja bo pridobiti celovito sliko o talentih posameznika ter identificirati njegove močne in šibke točke.

Slika 1: Koncept testiranja

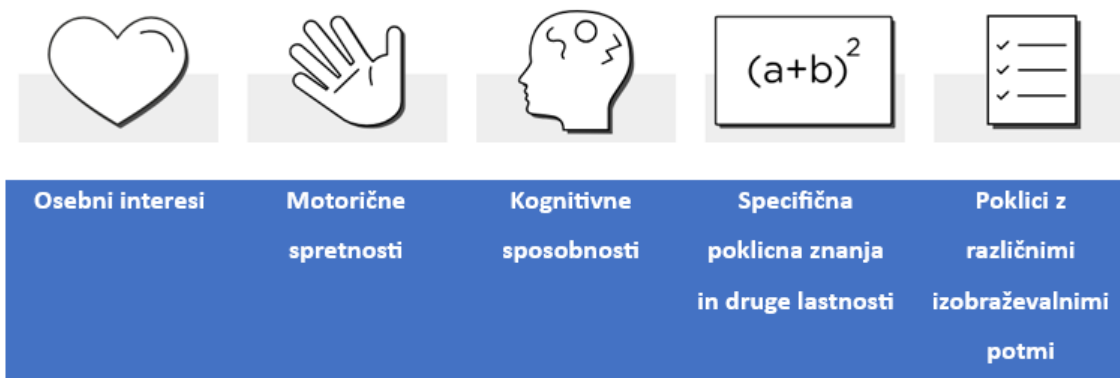

Motorične spretnosti	Kognitivne sposobnosti	Specifična poklicna znanja in druge lastnosti
✓ ročna spretnost	✓ logično razmišljanje s številkami	✓ praktična matematika
✓ dojemljivost	✓ zadrževanje	✓ jezikovna kompetentnost v maternem jeziku
✓ koordinacija roka-oko	✓ logično razmišljanje z oblikami	✓ jezikovna kompetentnost v tujem jeziku
✓ odzivnost	✓ osnovne matematične sposobnosti	✓ fizično in tehnično razumevanje
✓ fina motorika	✓ tekočnost	✓ organizacijski talent
	✓ 2D prostorska ostrina	

Vir: lasten

Na podlagi teh rezultatov se bo nato oblikoval personaliziran razvojni načrt, ki bo posamezniku pomagal razvijati in izkoriščati njegove talente v največji možni meri. Po mnenju Johnsona (2019) je ključno uporabiti različne metode testiranja, da se bo pridobila celovita slika o talentih posameznika.

Slika 2: Povratne informacije na naslednjih področjih

Vir: lasten

Poročilo o rezultatih bo na voljo preko QR kode ali na spletni strani Talent centra Slovenija, kjer bo treba vpisati uporabniško ime in geslo. Pri oblikovanju poročila bodo računalniški programi samodejno generirali rezultate, kar zmanjšuje potrebo po zaposlovanju velikega števila kadrov s tega področja. Univerza v Mariboru bo sodelovala pri pripravi in oblikovanju ustreznih računalniških programov. Poročilo bo vključevalo tudi 10 poklicev, ki najbolj ustrezajo posameznikovim znanjem, spretnostim, sposobnostim in interesom, ki jih bo izrazil preko testiranja.

Poklicno usposabljanje postavlja temelje za kariero in nadaljnje življenje mladih. Pri izbiri usmeritve so ključni pokazatelji interesi in talenti. Poročilo po testiranju, ki ga bo prejel vsak posameznik, bo pomagalo identificirati tiste talente, ki so pri posamezniku najbolj izraziti. Prav tako bo nudilo priporočila za prihodnje usposabljanje in poklicne priložnosti. Z rezultati poročila po testiranju se bo učenec lažje orientiral pri svojih poklicnih odločitvah.

8.3 Ciljne skupine

Mladi

Talent center Slovenija se bo osredotočil na obsežno ciljno skupino mladih, ki jo sestavlja približno 20.000 posameznikov, ki vsako leto izbirajo svojo poklicno pot. Ta obsežna skupina predstavlja veliko priložnost za usmerjanje in podporo mladim pri njihovem odločanju o poklicni poti. Trendi kažejo, da se bo število mladih, ki se odločajo za nadaljnje izobraževanje in izbiro poklicne poti, ohranjalo na približno enaki ravni tudi v naslednjem desetletju. To kaže na dolgoročno potrebo po storitvah Talent centra Slovenija, saj se bodo nove generacije mladih še naprej soočale z izzivi pri izbiri svojega poklica.

Odrasli

Na MO MS se zavedajo pomena nenehnega razvoja in prilagajanja v svetu, ki se nenehno spreminja. Talent center Slovenija bo zato tudi dragocen vir za odrasle, ki se želijo prilagoditi novim trendom na delovnem mestu, se naučiti novih spretnosti ali preprosto razumeti svoje talente na globlji ravni. S pristopom in orodji Talent centra Slovenija se bo podpiralo vseživljenjsko učenje in pomoč odraslim, da ostanejo konkurenčni in prilagodljivi na trgu dela.

Šole

Talent center Slovenija bo pomemben vir informacij za šole. S pomočjo podatkov in analiz bodo šole lahko bolje razumele, katera področja najbolj zanimajo njihove učence oz. bodoče dijake, kje so njihove ključne sposobnosti in katera področja zahtevajo dodatno podporo. Na ta način bodo lahko izboljšale svoje programe in poskrbele, da so ti usmerjeni k spodbujanju razvoja talentov in interesov mladih, kar bo omogočilo bolj učinkovito in zadovoljujoče izobraževalno izkušnjo.

Akadska skupnost

Preko platforme se bodo zbirali raziskovalni podatki, preko katerih se lahko s pomočjo vzdolžnih raziskav spremlja razvoj mladih, njihova izobraževalna in poklicna pot; raziskovalci iz različnih področij se lahko vključijo v tovrsten raziskovalni proces in vse nadgradnje/dopolnitve testiranj.

Podjetja

Talent center Slovenija bo tudi dragocen vir informacij za podjetja, ki si prizadevajo pridobiti in ohraniti talentirane delavce. Z vpogledom v podatke in analize bodo lahko podjetja bolje razumela, katera področja in spretnosti so najpomembnejša za mlade, ki vstopajo na trg. To jim bo omogočilo, da prilagodijo svoje strategije zaposlovanja, razvoja in usposabljanja, da bolje izpolnijo potrebe in interese svojih zaposlenih. Poleg tega bodo podjetja s pomočjo storitev Talent centra Slovenija lahko bolje razumela, kako privabiti in ohraniti najboljše talente, kar je ključno za njihov dolgoročni uspeh.

Država

Ustanovitev Talent centra Slovenija ima ključen pomen za državo, saj je kader nepogrešljiv gonilni motor družbenega razvoja. Vlaganje v pravilno usmerjene kadre predstavlja eno izmed ključnih prednostnih nalog države. Hkrati se javna uprava sooča s kadrovskim primanjkljajem ter ima precejšnje število zaposlenih, katerih večine bi lahko bile bolje izkoriščene na drugih področjih. Talent center Slovenija bo tako postal ključna rešitev za to problematiko, saj omogoča usmerjanje obstoječega kadra na primernejše pozicije, kar prinaša dodano vrednost tako zaposlenim kot tudi državi kot celoti.

Kot navaja Miller (2020), bo pomembno ustvariti inkluzivno okolje, ki bo omogočalo enake možnosti razvoja talentov za vse posameznike.

8.4 Opredelitev mikro lokacije

Lokacija Talent centra Slovenija je bila skrbno izbrana za zagotavljanje optimalnega dostopa in spodbujanje produktivnega ter kreativnega okolja. Talent center Slovenija se bo nahajal ob Bakovski cesti, v neposredni bližini Soboškega jezera in regijskega promocijskega centra Expano, na parc. št. 5067/2 k.o. Murska Sobota. Prostor meri 9.869 m² in je strateško postavljen na lokaciji, ki združuje dostopnost in privlačnost.

Neposredna bližina avtocestnega priključka bo omogočala hiter in enostaven dostop do centra, kar bo olajševalo obiske iz različnih delov regije in širše. Poleg tega neposredna bližina Soboškega jezera in promocijskega centra Expano daje prostoru posebno privlačnost. To spodbuja daljše obiske, ki omogočajo bolj poglobljeno raziskovanje in razumevanje talentov in interesov. Prav tako ustvarja okolje, ki je primerno za sprostitev in regeneracijo, kar je ključno za spodbujanje kreativnosti in inovativnosti - temeljnih vrednot našega centra. Posreden, a prav tako pomemben učinek izbire te lokacije, je njegova vloga v poudarjanju Murske Sobote in celotne regije Pomurje kot privlačne turistične destinacije.

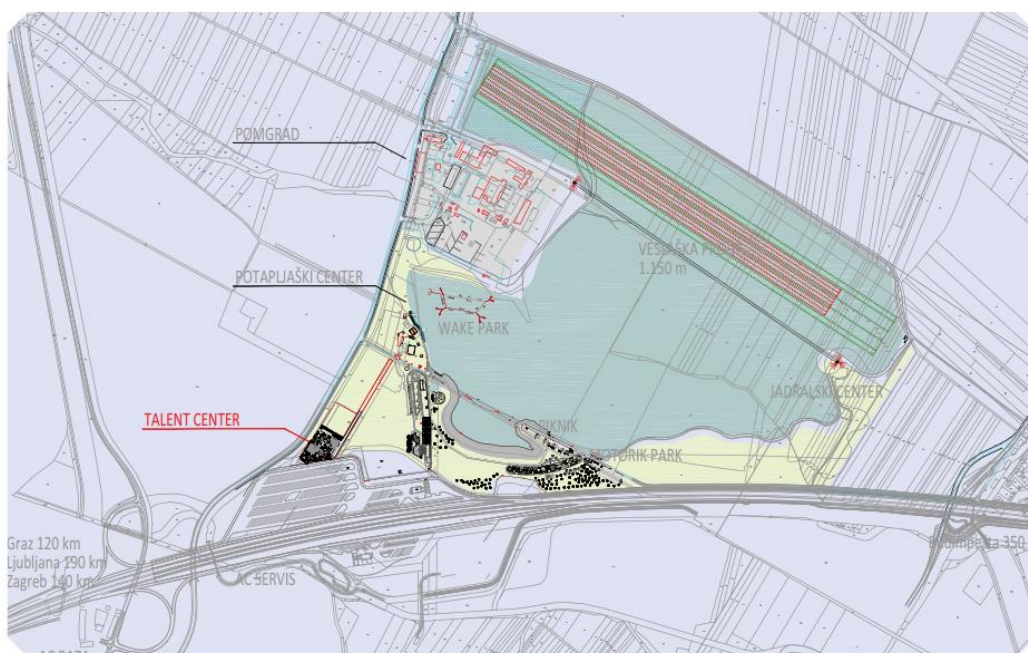
Z vzpostavitvijo Talent centra Slovenija se namreč ne bo le omogočil razvoj in odkrivanje talentov, ampak se bo tudi promoviralo in izpostavilo regijo kot središče inovativnosti, kreativnosti in osebnega razvoja. S tem se bo lahko prispevalo k večji prepoznavnosti Murske Sobote in Pomurja, kar bo pozitivno vplivalo na obisk turistov in njihovo dojetje regije. Vloga pri izbiri lokacije je v poudarjanju Murske Sobote in celotne regije Pomurje kot privlačne turistične destinacije.

Slika 3: Pomurje

Vir: lasten

Slika 4: Prikaz lokacije na Soboškem jezeru

Vir: MO MS

Slika 5: Prikaz parcel z lokacijo centra

Vir: MO MS

8.5 Arhitekturna zasnova

Talent center Slovenija bo arhitekturno zasnovan v harmoniji z značilnim videzom Paviljona Expano, z estetiko, ki temelji na trajnostnih in ekoloških materialih, kot je les. Ta pristop bo omogočal, da se bo Talent center organsko zlil z okoliško pokrajino Soboškega jezera in bo postal del celostne, zelene vizije regije. Center bo razdeljen na dva ločena, a funkcionalno povezana dela. Upravni del bo namenjen administrativnim nalogam in koordinaciji centra. Izvedbeni del pa bo prostor, kjer se bo odvijala prava magija odkrivanja talentov.

Slika 6: Idejna zasnova zgradbe

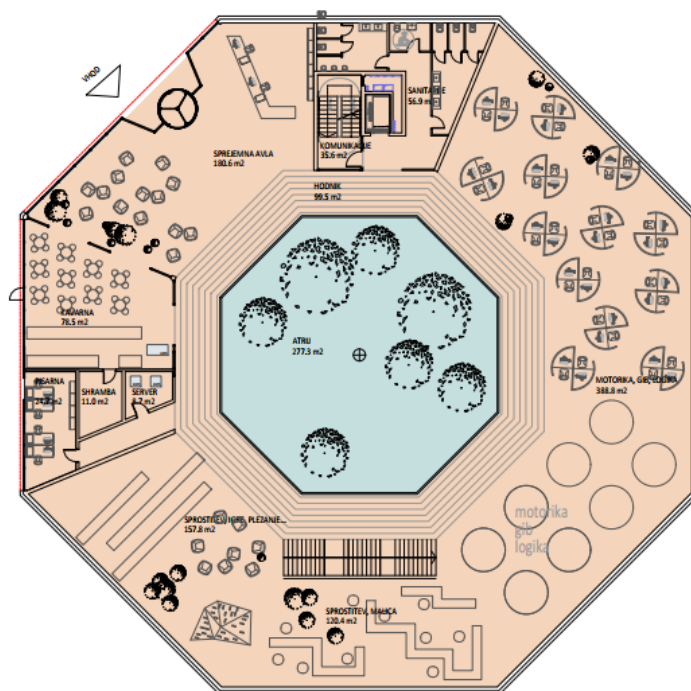

Vir: MO MS

Vključeval bo:

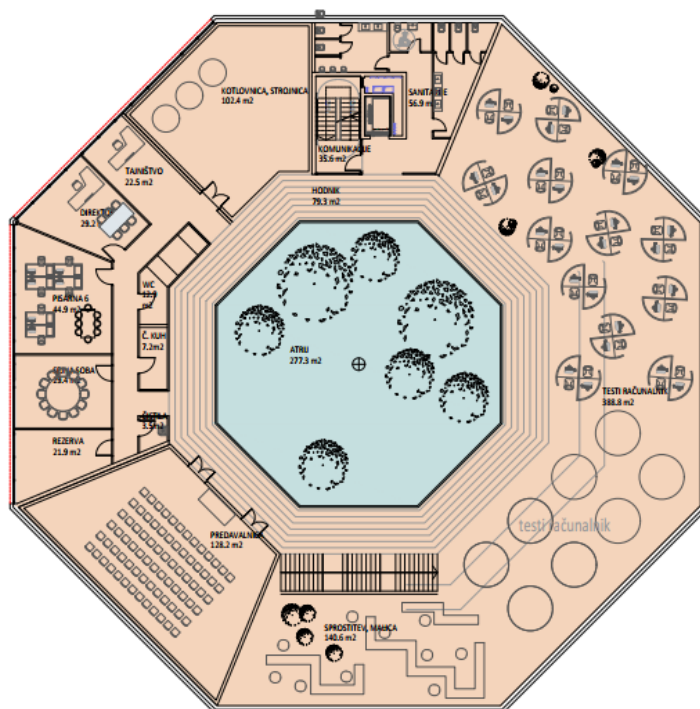
- ✓ sprejemni del z območjem za sprostitev, kjer se bodo udeleženci lahko pripravili na testiranje in sprostili po njem,
- ✓ prostor z različnimi postajami za testiranje motorike, gibalnih sposobnosti in logičnega razmišljanja,
- ✓ prostor za malico, kjer se bodo udeleženci lahko osvežili in sprostili med različnimi fazami testiranja,
- ✓ prostor s postajami za računalniške teste, kjer bodo udeleženci lahko preizkusili svoje digitalne spretnosti,
- ✓ pogovorna soba za individualne in skupinske pogovore ter
- ✓ predavalnico in kavarno za dodatno izobraževanje in druženje.

Slika 7: Tloris – pritličje

Vir: MO MS

Slika 8: Tloris - nadstropje

Vir: MO MS

Zasnovan bo tako, da bo lahko na dan sprejel dve skupini po 52 učencev, zato bo na voljo 52 delovnih postaj. Delovne postaje bodo razdeljene na 26 postaj za testiranje motorike, gibalnih sposobnosti, logike ter 26 postaj za računalniške teste. Na ta način bo center lahko letno sprejel kar do 22.000 obiskovalcev, s čimer bo v veliki meri pokrival potrebe mladih in odraslih v regiji in širše.

Slika 9: Osrednji del zgradbe

Vir: MO MS

8.6 Sodelujoči in partnerji pri Talent centru Slovenija

Zasnova Talent centra Slovenija temelji na uveljavljeni avstrijski franšizi. Izkušnje in preverjene prakse iz Talent centra v Gradcu bodo tvorile temelj za razvoj Talent centra Slovenija. Testi, programi in sistemi, ki se tam uspešno uporabljajo, bodo v Sloveniji omogočili kakovostno in učinkovito delovanje centra, prilagojeno našim specifičnim potrebam in ciljem. V skladu s tem se predvideva odkup licence, ki bo omogočal uporabo preverjenih orodij in metod v Talent centru Slovenija. S tem korakom se bo zagotovilo, da bodo naši mladi in odrasli deležni najboljših praks in strokovnega vodenja, kar bo ključno za njihov osebni in poklicni razvoj.

Pri Talent centru Slovenija bodo sodelovali strokovnjaki s področja izobraževanja, psihologije, podjetništva in drugih sorodnih področij, ki bodo skupaj ustvarjali okolje, ki bo spodbujalo razvoj talentov. Po mnenju Wilsona (2018) bo ključno zagotoviti multidisciplinarno ekipo strokovnjakov, ki bo lahko pokrivala različna področja razvoja talentov.

Nosilec projekta Talent center Slovenija bo MO MS. Za zagotavljanje kakovosti in učinkovitosti projektne izvedbe se bo povezala z izbranimi ključnimi institucijami v regiji in državi. Pri projektu bodo sodelovali še Pomurska gospodarska zbornica, Razvojni center Murska Sobota, Univerza v Mariboru, Območno obrtno-podjetniška zbornica Murska Sobota, Zavod RS za zaposlovanje in Gospodarska zbornica Slovenije ter Talent center Graz.

9 Prednosti ustanovitve Talent centra Slovenija – mnenja sodelujočih na projektu

Ključne prednosti, ki so jih izpostavile študentke v zvezi z ustanovitvijo Talent centra Slovenija, so:

- ✓ Talent center bi pomagal mladim pri odločanju o karierni poti, kar bi zmanjšalo stres in dvome pri izbiri izobraževanja ter poklica (Mojca, Kaja).
- ✓ Center bi nudil objektivne nasvete in pomoč pri prepoznavanju močnih področij in talentov posameznika (Katarina, Laura).
- ✓ Ustanovitev centra bi razbremenila šolske svetovalce in omogočila bolj individualno usmerjeno svetovanje (Mojca, Laura).
- ✓ Staršem bi omogočil bolj objektivni vpogled v otrokove sposobnosti in lažje pomagali pri odločitvah o izobraževanju (Katarina, Kaja).
- ✓ Center bi spodbujal raznolikost poklicev in omogočil lažjo identifikacijo s primernim poklicem (Nika, Mojca).
- ✓ Z ustrezno izbiro izobraževanja bi posamezniki hitreje vstopili na trg dela in prispevali k družbeni blaginji (Katarina, Nika).
- ✓ Prepoznavanje in izkoriščanje talentov bi povečalo produktivnost in samozavest posameznikov na delovnem mestu (Nika, Kaja).
- ✓ Center bi omogočil bolj strukturiran razvoj "poklicev prihodnosti" in sledenje trendom na trgu dela (Laura, Katarina).
- ✓ Ustanovitev centra bi ustvarila nova delovna mesta za strokovnjake s področja psihologije, pedagogike in podobnih disciplin (Mojca, Laura).
- ✓ Center bi nudil svetovanje tako osnovnošolcem, dijakom, študentom kot tudi odraslim, ki se znajdejo v stiski glede kariernih odločitev (Kaja, Katarina).

Mentorici (pedagoška in delovna) na projektu dodajava še naslednje prednosti ustanovitve Talent centra Slovenija:

- ✓ Center bi nudil celostno podporo posameznikom v različnih fazah njihove kariere, kar bi povečalo njihovo zadovoljstvo in uspeh na delovnem mestu.
- ✓ S pomočjo centra bi bilo lažje slediti trendom na trgu dela in prilagajati izobraževalne programe ter poklice glede na potrebe gospodarstva.

- ✓ Ustanovitev centra bi povečala konkurenčnost slovenskega izobraževalnega sistema na mednarodni ravni, saj bi nudil napredno karierno svetovanje v skladu z najboljšimi praksami.
- ✓ Talent center bi spodbujal inovativne pristope k izobraževanju in kariernemu razvoju, kar bi prispevalo k večji kreativnosti in uspehu posameznikov ter družbe kot celote.
- ✓ S pravilno usmerjenim svetovanjem bi center prispeval k večji socialni mobilnosti posameznikov, saj bi omogočil dostop do informacij in priložnosti tudi tistim iz manj privilegiranih okolij.
- ✓ Center bi nudil tudi programe za osebni razvoj, kar bi posameznikom pomagalo pri razvijanju mehkih veščin, kot so komunikacija, timsko delo, vodenje in samo učinkovitost.
- ✓ Talent center bi vzpostavil mrežo mentorjev in ponudil možnosti za opravljanje praks v različnih podjetjih in institucijah, kar bi omogočilo praktično izkušnjo in povezovanje s potencialnimi delodajalci.
- ✓ Po zaključku svetovanja bi center nudil tudi spremljanje kariernega razvoja posameznika ter nudil dodatno podporo in svetovanje v različnih fazah kariere.
- ✓ Center bi sodeloval s podjetji in organizacijami, kar bi omogočilo boljšo usklajenost izobraževanja s potrebami trga dela in večjo zaposljivost diplomantov.
- ✓ Ustanovitev Talent centra bi lahko pripomogla k regionalnemu razvoju, saj bi lahko privabil investicije, ustvaril nova delovna mesta in povečal privlačnost regije za mlade talente.
- ✓ Center bi nudil tudi podporo pri razvoju podjetniških idej in poslovnih načrtov ter omogočil dostop do mentorskega in strokovnega znanja s področja podjetništva.
- ✓ Ustanovitev Talent centra bi prispevala k izboljšanju ugleda slovenskega izobraževalnega sistema tako doma kot v mednarodnem okolju.
- ✓ Center bi lahko služil tudi kot platforma za razvoj raziskovalnih programov s področja kariernega svetovanja in razvoja človeških virov.
- ✓ S svojimi aktivnostmi bi Talent center spodbujal tudi medsebojno sodelovanje med različnimi institucijami, šolami, podjetji in organizacijami v družbi.
- ✓ Center bi lahko vključeval tudi programe in dejavnosti, ki spodbujajo trajnostni razvoj, družbeno odgovornost ter etično ravnanje v kariernem in poslovnem okolju.

II EMPIRIČNI DEL

10 Empirična preveritev: Kakšno je mnenje učencev 8. in 9. razreda osnovne šole glede ustanovitve Talent centra?

Na podlagi prepoznanih izzivov in potreb mladih, ki se soočajo z izbiro nadaljnjega izobraževanja in poklicne poti v Sloveniji, smo se odločili izvesti empirično raziskavo med populacijo osmo- in devetošolcev (vzorec 1749 enot). Kot smo že ugotovili v teoretičnem delu, se odločitve mladih pogosto sprejemajo brez znanstvene podlage, predvsem na podlagi priporočil staršev in vrstnikov, kar lahko vodi v neprimerne poklicne odločitve. V skladu s tem je zasnovan projekt za vzpostavitev Talent centra Slovenija, ki bi nudil objektivno karierno svetovanje in podporo pri izbiri izobraževanja ter poklica.

Z namenom pridobiti vpogled v mnenja osmo- in devetošolcev glede ustanovitve takšnega talent centra smo izvedli raziskavo, ki je zajemala tako teoretična kot praktična vprašanja. Na ta način smo želeli razumeti, kako mladi dojemajo potrebo po objektivnem kariernem svetovanju in kakšne prednosti ter izzive vidijo v vzpostavitvi takšnega centra. V empiričnem delu bomo predstavili kvantitativne¹ rezultate te raziskave, ki bodo služili kot osnova za nadaljnje ukrepanje in implementacijo Talent centra Slovenija.

Empirični del bomo zaključili s kvalitativno raziskavo² na vzorcu sodelujočih študentk v projektu.

Temeljni cilj raziskave je s pomočjo anketnega vprašalnika poglobljeno preučiti in razumeti vidike, povezane z vzpostavitvijo Talent centra Slovenija ter njegovim potencialnim vplivom na odločitve mladih glede kariernih poti in izobraževanja. Potek raziskave, ki ga predstavljamo v nadaljevanju, temelji na pridobljenih teoretičnih izhodiščih, ki smo jih podrobneje predstavili v teoretičnem delu poročila. S tem smo si pridobili in zagotovili vsebinsko podlago za zasnovano anketnega vprašalnika. Empirična raziskava je temeljila na merjenju v določenem časovnem intervalu (od 27.3.2024 do 6.5.2024) in je na podlagi tega presečna študija. S pomočjo platforme 1KA smo na opredeljenem vzorcu zbrali podatke, ki smo jih obdelali s programom

¹ Kvantitativno raziskovanje je pristop, ki se osredotoča na razlago pojavov s pomočjo zbiranja raznolikih podatkov in uporabo matematičnih metod za analizo. Numerični rezultati, ki izvirajo iz kvantitativnih raziskav, se pridobivajo preko eksperimentov, opazovanj in anket, kar omogoča ugotavljanje pogostosti, obsega in trajanja raziskovalne teze. V primerjavi s kvalitativno analizo, ki se osredotoča na kvaliteto podatkov, kvantitativna analiza poudarja količino in uporablja teste, lestvice ter anketne vprašalnike. Medtem ko kvalitativna analiza temelji na vlogi raziskovalca kot glavnega instrumenta, intervjujev in opazovanja, se kvantitativna analiza osredotoča predvsem na številčne podatke in njihovo statistično obdelavo (Selič, 2016).

² Kvalitativna raziskava omogoča razkritje vidikov, ki bi ostali neodkriti pri uporabi izključno kvantitativnih metod (Duggan in Dijkers, 2001). Namen kvalitativnega raziskovanja je osredotočen na: (i) subjektivno perspektivo preučevanega subjekta, (ii) razumevanje kompleksnosti življenja, interakcij in delovanja, ter (iii) raziskovanje, interpretacijo in globlji vpogled za boljše razumevanje fenomena. Njegova metodologija poudarja kakovost podatkov, intimno razumevanje konteksta in poglobljeno analizo, kar omogoča raziskovalcem, da se poglobijo v subtilne nianse pojavov in procesov.

Excel. Nato pa smo sodelujoče študentke v projektu prosili, da na podlagi pridobljenih rezultatov anketnega vprašalnika podajo svoja mnenja.

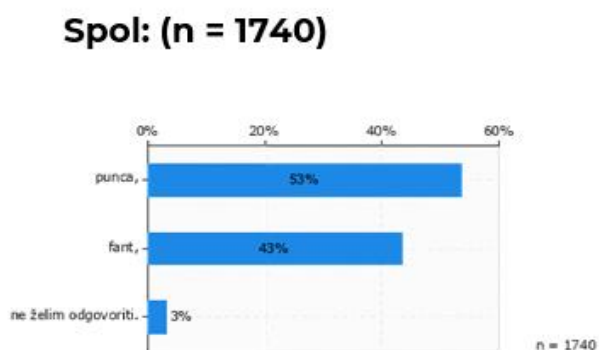
Prav tako smo potrdili vsebinsko veljavnost merskega instrumenta z uporabo teoretičnega okvira in primerjavo z že uveljavljenimi merilnimi instrumenti. Vsebinska veljavnost se nanaša na lastnosti, ki jih morajo imeti vse enote in instrumenti merjenja, da zagotovijo, da je rezultat merjenja resničen odraz tega, kar raziskovalec želi izmeriti (Aaker, Kumar in Day, 2001).

10.1 Kvantitativna in kvalitativna analiza anketnih vprašalnikov

10.1.1 Demografska vprašanja

Na to vprašanje je v anketnem vprašalniku odgovorilo 1740 anketirancev, od tega 53 % punc in 43 % fantov, 3% anketirancev ni želelo razkriti svojega spola, kar prikazuje tudi spodnji graf.

Graf 1: Spol anketirancev

Vir: lasten

Naslednje vprašanje v anketi se je nanašalo na razred, v katerem so. 922 (53 %) anketirancev obiskuje 8. razred osnovne šole, medtem ko 817 (47 %) obiskuje 9. razred.

Zadnje vprašanje v sklopu demografskih podatkov se je nanašalo na razdelitev anketirancev glede na regije, kar kaže na geografsko raznolikost vzorca. Iz tabele 1 lahko razberemo, da se največji delež osnovnih šol nahaja v Pomurski regiji Slovenije (22 %). Na drugem mestu je savinjska regija Slovenije (17 %), ki prav tako prispeva pomemben delež k vzorcu. Na drugi strani, regije kot so koroška, posavska, zasavska in jugovzhodna regija Slovenije, imajo manjši delež osnovnih šol v vzorcu, vsaka z manj kot 5 %.

Tabela 1: Geografska porazdelitev osnovnih šol

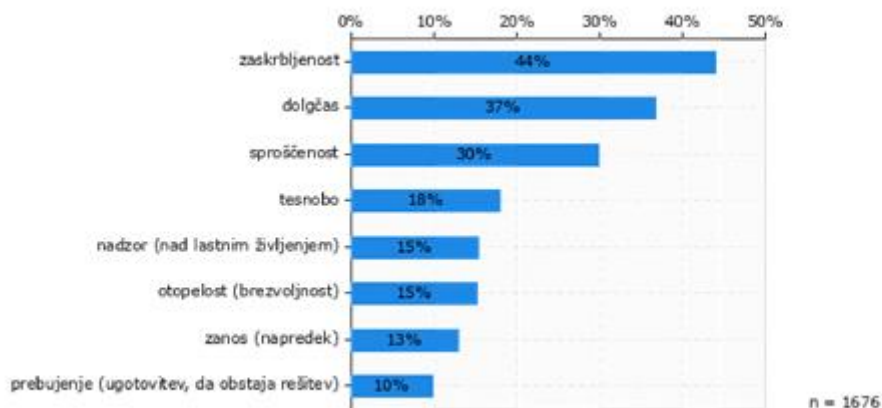
Q3	Osnovna šola, katero obiskujem, je v:				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (pomurski regiji Slovenije,)	384	22%	22%	22%
	2 (podravske regije Slovenije,)	180	10%	11%	33%
	3 (koroški regiji Slovenije,)	3	0%	0%	33%
	4 (savinjske regije Slovenije,)	293	17%	17%	50%
	5 (posavske regije Slovenije,)	77	4%	5%	55%
	6 (zasavske regije Slovenije,)	74	4%	4%	59%
	7 (jugovzhodni regije Slovenije,)	67	4%	4%	63%
	8 (osrednjeslovenske regije Slovenije,)	253	14%	15%	78%
	9	294	17%	17%	95%

Vir: lasten

10.1.2 Čustvena stanja ob začetku in koncu šolskega leta

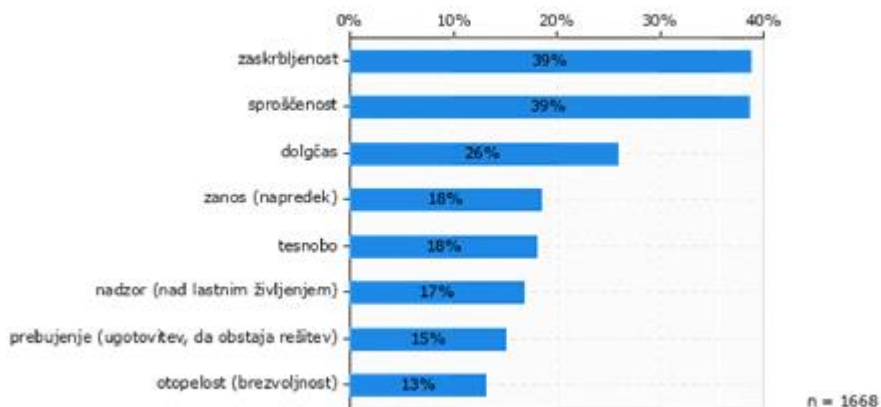
Iz naslednjih dveh vprašanj smo želeli izvedeti, kako se učenci počutijo na začetku in ob koncu šolskega leta ter kakšna čustvena stanja prevladujejo v teh obdobjih. Zanimale so nas njihove izkušnje, občutki in dožemanje šolskega okolja ter morebitne spremembe v čustvenem stanju med začetkom in koncem šolskega leta. Te informacije bi lahko bile koristne za razumevanje čustvenih potreb učencev v šolskem okolju ter za načrtovanje ustreznih podpornih ukrepov in strategij za spodbujanje njihovega čustvenega blagostanja. Najpogostejša čustvena stanja, ki so jih učenci občutili na začetku šolskega leta, so bila zaskrbljenost in dolgčas. Skoraj polovica učencev 736 (44 %) je občutila zaskrbljenost, medtem ko se jih je 37 % počutilo dolgočasno. Druga najpogostejša čustvena stanja na začetku šolskega leta so bila sproščenost (30 %) in nadzor nad lastnim življenjem (15 %). Ob koncu šolskega leta se najpogosteje počutijo zaskrbljene in sproščene. Podobno kot na začetku leta, je zaskrbljenost še vedno najpogostejše čustveno stanje, ki ga občuti skoraj dve petini učencev (39 %). Poleg zaskrbljenosti se večina učencev (39 %) počuti tudi sproščeno. Druga najpogostejša čustvena stanja ob koncu leta so dolgčas (26 %) in nadzor nad lastnim življenjem (17 %).

Graf 2: Čustvena stanja na začetku šolskega leta

Vir: lasten

Graf 3: Čustvena stanja ob koncu šolskega leta

Vir: lasten

Na podlagi rezultatov je razvidno, da so učenci na začetku šolskega leta pogosteje poročali o čustvenih stanjih, povezanih z zaskrbljenostjo, tesnobo, dolgčasom in manjšo sproščenostjo. Težje so občutili nadzor nad svojim življenjem in se soočali z občutki brezvoljnosti. Ob koncu šolskega leta so se čustvena stanja nekoliko spremenila, pri čemer so se zaskrbljenost, tesnoba, dolgčas in otopelost zmanjšali, medtem ko se je občutek sproščenosti in zanosu nekoliko povečal.

Glede na podatke je mogoče prav tako opaziti nekaj korelacij med različnimi čustvenimi stanji na začetku in koncu šolskega leta. Na primer, obstaja negativna korelacija med zaskrbljenostjo

in sproščenostjo. To pomeni, da se učenci, ki so na začetku leta bolj zaskrbljeni, pogosto počutijo manj sproščeno, medtem ko se tisti, ki so manj zaskrbljeni, pogosteje počutijo bolj sproščeno. To je lahko posledica tega, da se zmanjšanje zaskrbljenosti ob koncu leta lahko povezuje s povečanjem sproščenosti.

Poleg tega je mogoče opaziti tudi pozitivno korelacijo med dolgčasom in zaskrbljenostjo na začetku leta, kar pomeni, da se učenci, ki so bolj zdolgočaseni, pogosto počutijo tudi bolj zaskrbljene. Vendar se ta korelacija zmanjša ob koncu leta, kar bi lahko nakazovalo, da se dolgčas in zaskrbljenost ne nujno vzajemno ojačujeta, ampak se lahko eno čustveno stanje zmanjša, medtem ko se drugo ohranja ali celo povečuje.

Te korelacije lahko ponudijo vpogled v kompleksnost čustvenih izkušenj osnovnošolcev in kako se te izkušnje spreminjajo skozi šolsko leto.

Da bi ugotovili, pri katerih čustvenih stanjih obstajajo statistično pomembne razlike med začetkom in koncem šolskega leta, preverimo s pomočjo ANOVA testa³. Če je p-vrednost manjša od izbranega signifikantnega nivoja ($p < 0.05$), lahko sklepamo, da obstajajo statistično pomembne razlike med skupinami (čustvenimi stanji na začetku in koncu šolskega leta). Izpisali smo rezultate ANOVA testa za vsako čustveno stanje.

Preverimo, pri katerih čustvenih stanjih so p-vrednosti manjše od 0.05:

- ✓ Za čustveno stanje "Tesnoba" smo dobili p-vrednost: $p = 0.9906$.
- ✓ Za čustveno stanje "Prebujenje" smo dobili p-vrednost: $p = 0.0517$.
- ✓ Za čustveno stanje "Zanos" smo dobili p-vrednost: $p = 0.0047$.
- ✓ Za čustveno stanje "Nadzor" smo dobili p-vrednost: $p = 0.6402$.
- ✓ Za čustveno stanje "Otopelost" smo dobili p-vrednost: $p = 0.0311$.
- ✓ Za čustveno stanje "Dolgčas" smo dobili p-vrednost: $p = 0.0084$.
- ✓ Za čustveno stanje "Sproščenost" smo dobili p-vrednost: $p = 0.0038$.

Pomembne statistične razlike so torej opažene pri čustvenih stanjih "Zanos", "Otopelost", "Dolgčas" in "Sproščenost", saj so p-vrednosti teh čustvenih stanj manjše od izbranega signifikantnega nivoja 0.05. To pomeni, da obstajajo statistično pomembne razlike v teh čustvenih stanjih med začetkom in koncem šolskega leta.

Opazene statistično pomembne razlike v čustvenih stanjih med začetkom in koncem šolskega leta (zanos, otopelost, dolgčas in sproščenost) lahko predstavljajo zanimive ugotovitve, ki bi jih lahko uporabili za izboljšanje šolskega okolja in dobrobiti osnovnošolcev. Za spodbujanje

³ ANOVA (Analysis of Variance) test je statistična metoda, ki se uporablja za primerjavo povprečnih vrednosti med tremi ali več skupinami. Ta test analizira variabilnost med skupinami in variabilnost znotraj skupin, da bi ugotovil, ali so povprečne vrednosti v vsaj eni skupini statistično različne od povprečnih vrednosti v drugih skupinah. Metoda ANOVA deluje tako, da primerja variabilnost med skupinami (medskupinsko variabilnost) z variabilnostjo znotraj skupin (notranjo variabilnost). Če je medskupinska variabilnost večja od notranje variabilnosti, to kaže na obstoj statistično pomembnih razlik med povprečnimi vrednostmi skupin (Howell, 2012).

čustvenega blagostanja učencev v šolskem okolju bi bilo koristno izvajati različne podpirne ukrepe in strategije, kot so:

- ✓ Ustvarjanje varnega in podpornega okolja.
- ✓ Programi za spoprijemanje s stresom in tesnobo.
- ✓ Spodbujanje samopodobe in samozavesti.
- ✓ Ustvarjanje spodbudnega učnega okolja.
- ✓ Vključevanje inovativnih metod poučevanja.
- ✓ Krepitev socialne podpore.
- ✓ Redno spremljanje čustvenega stanja. To lahko vključuje redne pogovore z učitelji, ankete o čustvenem počutju ali ustanovitev šolskega svetovalnega tima, ki bi nudil podporo in svetovanje učencem v stiski.

Z navedenimi ukrepi in strategijami bi lahko šola ustvarila okolje, ki spodbuja pozitivno čustveno dobro počutje učencev in jim pomaga razvijati zdrave strategije za spoprijemanje s čustvenimi izzivi.

10.1.3 Informiranje o srednjih šolah

Na podlagi Tabele 2 je razvidno, kje so anketiranci pridobili informacije o srednjih šolah. Večina anketirancev 1664 (63 %) je informacije o srednjih šolah pridobila na informativnem dnevu srednje šole. Prav tako je velik delež anketirancev (64 %) informacije dobil od prijateljev, znancev ali staršev. Približno tretjina anketirancev se je informirala na uradnih spletnih straneh srednjih šol (28 %) in preko uradnih socialnih omrežij (23 %). Manjši delež anketirancev je informacije pridobilo na informativnih srečanjih, ki jih je organizirala osnovna šola (14 %), preko socialne delavke na osnovni šoli (20 %) in od učiteljev na osnovni šoli (14 %). Le manjši delež anketirancev (3 %) se pred vpisom na srednjo šolo ni pozanimal nikjer, medtem ko je nekoliko večji delež (8 %) informacije pridobil na kariernem sejmu.

To kaže, da so anketiranci pridobili informacije o srednjih šolah predvsem iz različnih virov, vključno z informativnimi dnevi, socialnimi omrežji, spletnimi stranmi, prijatelji, znanci, starši, šolskim osebjem in kariernimi sejmi. To nakazuje na pomembnost raznolikosti virov informacij pri odločanju o nadaljnji izobrazbi in kariernih poteh.

Tabela 2: Informiranje o srednjih šolah

Q6	Kje si pridobil informacije o srednjih šolah (lahko izbereš več odgovorov)?							
	Podvprašanja	Frekvence	Veljavni	Enote		Navedbe		
				% - Veljavni	Ustrezni	% - Ustrezni	Frekvence	%
Q6a	na informativnem dnevu srednje šole	1048	1664	63%	1749	60%	1048	26%
Q6b	na uradnih socialnih omrežjih srednjih šol (Facebook, Instagram, TikTok ipd.)	387	1664	23%	1749	22%	387	10%
Q6c	na uradni spletni strani srednje šole	458	1664	28%	1749	26%	458	11%
Q6d	od prijateljev/znancev/staršev	1057	1664	64%	1749	60%	1057	26%
Q6e	na informativnem srečanju, ki ga je organizirala osnovna šola, ki jo obiskujem	226	1664	14%	1749	13%	226	6%
Q6f	od socialne delavke na osnovni šoli, ki jo obiskujem	330	1664	20%	1749	19%	330	8%
Q6g	od učiteljev/učiteljic na osnovni šoli, ki jo obiskujem	240	1664	14%	1749	14%	240	6%
Q6h	v tiskanih medijih (časopis, revije ipd.)	62	1664	4%	1749	4%	62	2%
Q6i	pred vpisom na srednjo šolo se o srednji šoli nisem pozanimal nikjer	45	1664	3%	1749	3%	45	1%
Q6j	na kariernem sejmju	141	1664	8%	1749	8%	141	4%
	SKUPAJ		1664		1749		3994	100%

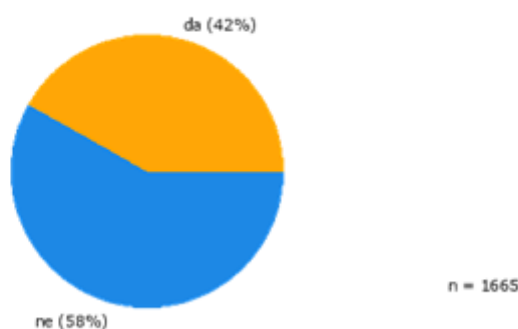
Vir: lasten

10.1.4 Odločanje o srednji šoli

Analiza naslednjih dveh vprašanj ponuja vpogled v proces odločanja učencev glede izbire srednje šole ter vpliv morebitnega svetovanja pri tej odločitvi.

Vprašanje Q7 se osredotoča na težavnost izbire srednje šole. 40 % anketirancev poroča, da je bila izbira težka. To nakazuje, da je izbira srednje šole za 697 anketirancev precej težka.

Graf 4: Ali veš kam po osnovni šoli greš?

Vir: lasten

Nadalje, vprašanje Q8 raziskuje, ali bi obstoj ustanove, ki bi nudila svetovanje pri izbiri srednje šole, olajšal odločanje. Večina anketirancev 533 (77 %) meni, da bi se lažje odločili za srednjo šolo, če bi obstajala ustanova za svetovanje. Povprečna ocena tega vprašanja je 1,2, kar kaže na pozitiven odnos anketirancev do ideje o instituciji za svetovanje pri izbiri srednje šole, pri čemer je standardni odklon 0,4, kar kaže na relativno majhno variabilnost odgovorov.

Tabela 3: Ustanova, ki nudi svetovanje

Q8	Mistiš, da bi se za srednjo šolo odločil lažje, če bi obstajala ustanova, ki bi nudila svetovanje za izbor srednje šole vsem učencem 8. in/ali 9. razreda osnovne šole?				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (da)	533	30%	77%	77%
	2 (ne)	156	9%	23%	100%
Veljavni	Skupaj	689	39%	100%	
		Povprečje	1,2	Std. odklon	0,4

Vir: lasten

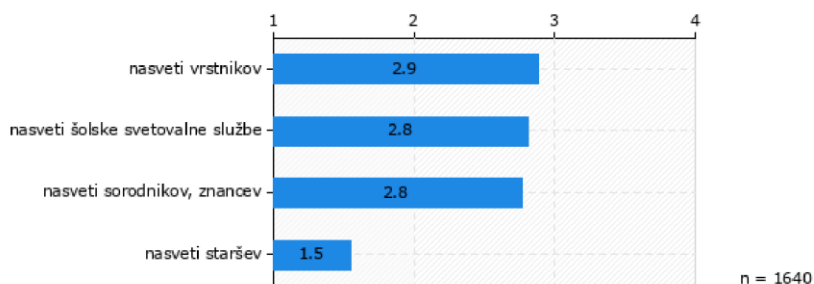
Glede na podatke iz anket o izbiri srednje šole je jasno, da je za 40 % učencev 8. in 9. razreda osnovne šole ta odločitev še vedno izziv. Zato je mnenje večine anketirancev, da bi bila ustanovitev Talent centra za svetovanje pri izbiri srednje šole zelo dobrodošla. Tak center bi lahko nudil dodatno podporo, informacije in strokovno svetovanje, ki bi učencem pomagalo pri bolj informiranih in samozavestnih odločitvah. S tem bi se lahko povečala tudi uspešnost v procesu izbire srednje šole ter posledično tudi zadovoljstvo in uspešnost učencev v nadaljnjem izobraževanju. Zato bi ustanovitev Talent centra lahko prinesla pomembne koristi za celoten izobraževalni sistem in za posamezne učence.

10.1.5 Pomembnost nasvetov pri odločanju o nadaljnjem šolanju

Pri analizi vprašanja Q9 (*Čigavi nasveti se ti zdijo najpomembnejši pri odločanju o nadaljnjem šolanju? Razvrsti po pomembnosti (pri tem: 1 - najpomembnejši, 2 - pomembni, 3 - manj pomembni, 4 - najmanj pomembni)*) smo uporabili metodo deskriptivne statistike, ki nam omogoča razumevanje in opisovanje vzorcev v podatkih. Rezultati so sledeči:

- ✓ Nasveti staršev so bili ocenjeni kot najpomembnejši, pri čemer jih je 1041 anketirancev (63 %) označilo kot najpomembnejše, 379 (23 %) kot pomembne, 145 (9 %) kot manj pomembne in 75 (5 %) kot najmanj pomembne.
- ✓ Nasveti vrstnikov so bili ocenjeni kot drugi najpomembnejši, pri čemer jih je 178 anketirancev (11 %) označilo kot najpomembnejše, 362 (22 %) kot pomembne, 568 (35 %) kot manj pomembne in 521 (32 %) kot najmanj pomembne.
- ✓ Nasveti sorodnikov in znancev ter nasveti šolske svetovalne službe so bili ocenjeni z enako pomembnostjo. Nasvete sorodnikov in znancev je označilo kot najpomembnejše 130 anketirancev (8 %), kot pomembne 515 (32 %), kot manj pomembne 584 (36 %) in kot najmanj pomembne 398 (24 %). Nasvete šolske svetovalne službe pa je označilo kot najpomembnejše 282 anketirancev (17 %), kot pomembne 375 (23 %), kot manj pomembne 334 (21 %) in kot najmanj pomembne 633 (39 %).

Graf 5: Nasveti pri odločanju o nadaljnem šolanju

Vir: lasten

Rezultati kažejo, da imajo nasveti staršev največjo težo pri odločanju o nadaljnem šolanju, medtem ko so nasveti vrstnikov prav tako pomembni, a manj kot nasveti staršev. Nasveti sorodnikov in znancev ter nasveti šolske svetovalne službe so prav tako pomembni, vendar z nekoliko manjšim vplivom v primerjavi z nasveti staršev in vrstnikov.

Pri naslednjem vprašanju smo želeli izvedeti kdo je imel največji vpliv na odločitev anketirancev za srednjo šolo, na katero se želijo vpisati. Na podlagi njihovih odgovorov smo prišli do sledečih ugotovitev:

- ✓ 69 % anketirancev (1205 od 1650) je odgovorilo, da so največji vpliv na svojo odločitev za srednjo šolo imeli sami.
- ✓ 14 % anketirancev (242 od 1650) je izjavilo, da so največji vpliv imeli starši ali rejniki.
- ✓ 5 % anketirancev (81 od 1650) je navedlo, da so največji vpliv imeli bratje ali sestre.
- ✓ 4 % anketirancev (74 od 1650) je izjavilo, da so največji vpliv imeli prijatelji.
- ✓ 1 % anketirancev (16 od 1650) je navedlo, da so največji vpliv imeli sošolci.
- ✓ 1 % anketirancev (13 od 1650) je izjavilo, da so največji vpliv imeli učitelji.
- ✓ 1 % anketirancev (19 od 1650) pa je navedlo, da so največji vpliv imeli mediji oz. socialna omrežja.

Tabela 4: Vpliv na odločitev za srednjo šolo

Q10	Kdo je imel največji vpliv na tvojo odločitev za srednjo šolo, na katero se želiš vpisati? Izberi en odgovor.	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	Odgovori				
	1 (jaz sam)	1205	69%	73%	73%
	2 (starši/rejniki)	242	14%	15%	88%
	3 (brat(je)/sestra(e))	81	5%	5%	93%
	4 (prijatelji)	74	4%	4%	97%
	5 (sošolci)	16	1%	1%	98%
	6 (učitelji)	13	1%	1%	99%
	7 (mediji oz. socialna omrežja)	19	1%	1%	100%
Veljavni	Skupaj	1650	94%	100%	
		Povprečje	1,5	Std. odklon	1,1

Vir: lasten

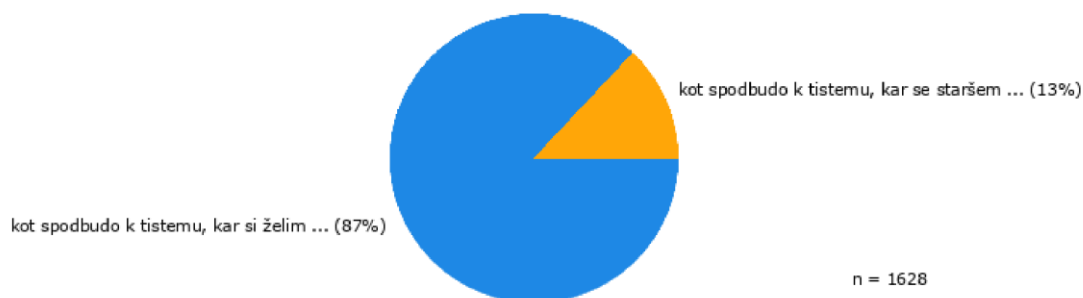
Iz dobljenih rezultatov je razvidno, da večina anketirancev največji vpliv na odločitev za srednjo šolo pripisuje sebi, kar nakazuje na samostojnost in samozavest pri sprejemanju pomembnih življenjskih odločitev. Kljub temu bi bilo zanimivo raziskati, kako se ta dinamika spreminja glede na različne dejavnike, kot so socioekonomska ozadja, izobraževalni nivo staršev, geografska lokacija in podobno.

Dodatne raziskave bi lahko razkrile morebitne razlike v vplivu različnih dejavnikov na odločitve mladih v različnih okoliščinah. Poleg tega bi bilo smiselno razmisliti o dodatnih dejavnikih, ki bi lahko vplivali na odločitve, kot so interesi, hobiji, ambicije in cilji posameznika, ter kako ti vplivajo na percepcijo vloge različnih virov informacij. Te dodatne raziskave bi lahko razširile naše razumevanje procesa odločanja mladih in pripomogle k bolj ciljnim usmerjenim podpornim ukrepom v šolskem svetu.

Uvedba Talent centra Slovenija bi pri izbiri srednje šole lahko bila koristna, saj bi takšna institucija lahko zagotovila dodatno strokovno podporo in informacije mladim pri odločitvi glede njihove prihodnje šolske poti. Rezultati kažejo, da bi večina anketirancev cenila takšno podporo, kar nakazuje potrebo po dodatnih virih informacij in svetovanja. S tem bi lahko mladim omogočili bolj premišljene in informirane odločitve, ki bi boljje ustrezale njihovim interesom, sposobnostim in ciljem. Poleg tega bi Talent center Slovenija lahko nudil tudi individualno svetovanje, ki bi upoštevalo specifične potrebe vsakega posameznika, ter organiziral dogodke in dejavnosti za raziskovanje možnosti nadaljnjega šolanja. S tem bi se lahko okrepilo čustveno blagostanje učencev in zmanjšalo občutke negotovosti ter stresa v procesu izbire srednje šole.

V nadaljevanju smo izvedeli, da 81% anketirancev (1416 od 1628) doživlja nasvete staršev o nadaljnjem šolanju kot spodbudo k tistemu, kar si želijo sami. 12 % anketirancev (212 od 1628) pa doživlja nasvete staršev kot spodbudo k tistemu, kar se staršem zdi kot (najbolj) varna izbira.

Graf 6: Doživljanje nasvetov staršev

Vir: lasten

Rezultati kažejo, da večina anketirancev nasvete staršev doživlja kot podporo pri uresničevanju lastnih želja in ciljev glede nadaljnjega šolanja. Le manjši delež anketirancev pa nasvete staršev doživlja kot spodbudo k varni izbiri, ki je morda bolj v skladu s starševskimi pričakovanji. To kaže na različna dojetanja vloge staršev v procesu odločanja o nadaljnjem šolanju. Nekateri

mladostniki dojemajo nasvete staršev na različne načine zaradi kompleksne interakcije med različnimi dejavniki, kot so družbeno okolje, stopnja samostojnosti, komunikacija med starši in otroki ter individualne razlike med mladostniki.

10.1.6 Vpliv različnih dejavnikov na odločitev za srednjo šolo

Pri analizi vprašanj Q12, Q13, Q14 in Q15 smo prišli do sledečih rezultatov analize:

Q12: Meniš, da so informativni dnevi in spletne strani srednjih šol sami po sebi dovolj, da si lahko predstavljaš, ali bi ti pridobljeni poklic ustrezal (glede na tvoje osebne lastnosti in želje)?

- ✓ 54% anketirancev (940 od 1637) meni, da so informativni dnevi in spletne strani srednjih šol sami po sebi dovolj za predstavbo, ali bi jim pridobljeni poklic ustrezal.
- ✓ 40% anketirancev (697 od 1637) meni, da niso dovolj in da potrebujejo dodatne vire informacij.

Tabela 5: Potreba po dodatnih informacijah

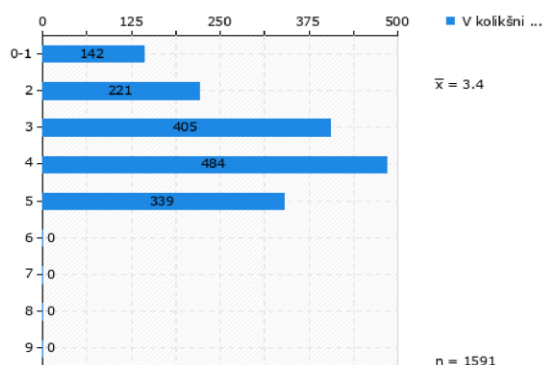
Q12	Meniš, da so informativni dnevi in spletne strani srednjih šol sami po sebi dovolj, da si lahko predstavljaš, ali bi ti pridobljeni poklic ustrezal (glede na tvoje osebne lastnosti in želje)?				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (da)	940	54%	57%	57%
	2 (ne)	697	40%	43%	100%
Veljavni	Skupaj	1637	94%	100%	
		Povprečje	1,4	Std. odklon	0,5

Vir: lasten

Q13: V kolikšni meri se strinjaš z naslednjo trditvijo: "Imam več kot dovolj informacij o srednji šoli, na katero se bom vpisal in niti malo ne dvomim o svoji odločitvi" (pri tem: 1 - se sploh ne strinjam, 5 - se popolnoma strinjam).

- ✓ Povprečna ocena anketirancev je 3,4, kar kaže na zmerno dobro informiranost o srednji šoli, na katero se bodo vpisali.
- ✓ Standardni odklon je 1,3, kar kaže na razpršenost odgovorov, nekateri anketiranci so zelo prepričani, drugi manj.

Graf 7: Informiranost o srednji šoli

Vir: lasten

Q14: Bi si želel več informacij glede možnosti nadaljnega šolanja (glede različnih srednjih šol in njihovih smeri)?

- ✓ 69 % anketirancev (1200 od 1635) bi si želelo več informacij o možnostih nadaljnega šolanja.
- ✓ 25 % anketirancev (435 od 1635) meni, da imajo dovolj informacij.

Tabela 6: Želja po več informacijah o nadaljnjem šolanju

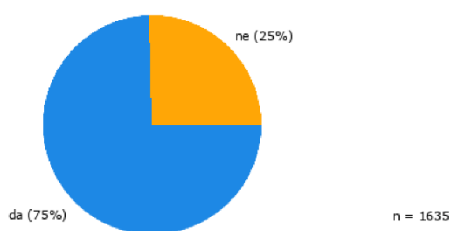
Q14 Bi si želel več informacij glede možnosti nadaljnega šolanja (glede različnih srednjih šol in njihovih smeri)?					
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (da)	1200	69 %	73 %	73 %
	2 (ne)	435	25 %	27 %	100 %
Veljavni	Skupaj	1635	93 %	100 %	
		Povprečje	1,3	Std. odklon	0,4

Vir: lasten

Q15: Ali veš, kakšna je razlika med srednjo šolo, poklicno šolo in gimnazijo?

- ✓ 70 % anketirancev (1220 od 1635) ve, kakšna je razlika med srednjo šolo, poklicno šolo in gimnazijo.
- ✓ 24 % anketirancev (415 od 1635) ne ve razlike med navedenimi vrstami srednjih šol, kar nakazuje na potrebo po dodatni razlagi ali osvežitvi znanja o tem.

Graf 8: Poznavanje informacij o srednji šoli in pripravljenost na nadaljnje šolanje

Vir: lasten

Analiza teh vprašanj ponuja vpogled v percepcijo anketirancev o informiranosti, potrebah po dodatnih informacijah ter poznavanju razlik med različnimi vrstami srednjih šol. Na splošno lahko zaključimo, da obstaja raznolikost v stopnji informiranosti med anketiranci glede izbire srednje šole in nadaljnjih možnosti izobraževanja. Dodatni viri informacij ter izobraževalne in informacijske kampanje ter Talent center Slovenije bi lahko pomagale zapolniti vrzeli v znanju in izboljšali informiranost bodočih dijakov.

10.1.7 Interakcija med starši, učitelji in učenci pri odločanju

Analiza rezultatov vprašanja Q16 ponuja vpogled v mnenja anketirancev glede različnih vidikov informiranja in svetovanja v procesu izbire srednje šole.

Najprej opazamo, da je kar 30 % anketirancev odgovorilo, da so učitelji pomagali pri izbiri srednje šole, vendar le v obsegu, kjer se niso popolnoma strinjali, niti niso bili nesoglasni. To nakazuje, da je vloga učiteljev pri tej pomembni odločitvi lahko neenotna in včasih nezadostna.

Po drugi strani pa večina anketirancev (35 %) meni, da so bili v osnovni šoli ustrezno seznanjeni s postopkom izbire srednje šole. Ta podatek kaže na pomembno vlogo osnovnošolskega izobraževalnega sistema pri pripravi učencev na naslednjo stopnjo izobraževanja.

Ko gre za informativne dneve srednjih šol, je 41 % anketirancev izrazilo prepričanje, da so ti dogodki zagotovili dovolj informacij za izbiro šole, ki jo želijo obiskovati. To je spodbuden znak, ki kaže na učinkovitost teh dogodkov pri zagotavljanju relevantnih informacij.

Kljub temu pa podatek, da četrtnina anketirancev (26 %) ni stoddostno prepričana v pravilnost svoje izbire, odpira vprašanje o ustreznosti obstoječih informacijskih virov in podpore v procesu odločanja. To nakazuje, da bi bilo morda treba zagotoviti dodatne vire informacij ali podpore, da bi se zmanjšali dvomi in negotovost pri tej pomembni življenjski odločitvi.

Tabela 7: Vpliv šolskega okolja na odločitev

Q16	V kolikšni meri se strinjaš s spodnjimi trditvami?	Odgovori					Skupaj	Veljavni	Št. enot	Povprečje	Std. odklon
		1 - se zelo ne strinjam	2 - se ne strinjam	3 - se niti ne strinjam niti strinjam	4 - se strinjam	5 - se zelo strinjam					
Q16a	Učitelji so mi pomagali in svetovali pri izbiranju srednje šole.	444 28%	371 23%	482 30%	265 16%	51 3%	1613 100%	1613	1749	2,4	1,15
Q16b	V osnovni šoli smo imeli vsaj eno razredno uro namenjeno predstavitvi srednjih šol in postopku izbiranja srednje šole.	212 13%	167 10%	245 15%	571 35%	424 26%	1619 100%	1619	1749	3,5	1,33
Q16c	Informativni dnevi srednjih šol nudijo popolnoma dovolj informacij, da sem izbral srednjo šolo, katero želim obiskovati.	100 6%	174 11%	435 27%	653 41%	249 15%	1611 100%	1611	1749	3,5	1,07
Q16d	Nisem 100% prepričan, da je srednja šola, katero sem izbral, pravilna odločitev zame.	415 26%	337 21%	347 22%	342 21%	168 10%	1609 100%	1609	1749	2,7	1,33

Vir: lasten

Na podlagi rezultatov vprašanja Q16 smo izračunali še Pearsonov koeficient korelacije⁴ med posameznima paroma spremenljivk. Izračunali smo korelacijo med izjavo "Učitelji so mi pomagali in svetovali pri izbiranju srednje šole" (Q16a) ter izjavo "Nisem 100 % prepričan, da je srednja šola, katero sem izbral, pravilna odločitev zame" (Q16d). Pearsonov koeficient korelacije je $-0,36$ ($r = -0,36$), kar kaže na zmerno negativno korelacijo med tema dvema izjavama. To pomeni, da anketiranci, ki so bolj prepričani, da so jim učitelji pomagali pri izbiri srednje šole, običajno manj dvomijo o pravilnosti svoje izbire srednje šole.

Skupno gledano, rezultati kažejo na pomembno vlogo informacijskih virov, kot so učitelji in informativni dnevi, vendar tudi na potrebo po dodatnih virih podpore in informacij, da bi se zagotovilo boljše informirane in samozavestne odločitve pri izbiri srednje šole.

Pri naslednjem vprašanju Q17 večina anketirancev (85 %, 1483 od 1603) poroča, da jih njihovi starši podpirajo pri odločitvi za srednjo šolo, na katero bi se želeli vpisati. Le manjši delež anketirancev (7 %, 120 od 1603) pa izjavlja, da jih starši ne podpirajo pri tej odločitvi. To kaže na pomemben vpliv starševske podpore pri odločitvah o nadaljnjem šolanju mladostnikov. Visok odstotek starševske podpore lahko nakazuje na dobro razumevanje med starši in otroki glede šolskih odločitev ter na pozitivno dinamiko v družinskih odnosih.

Tabela 8: Podpora staršev pri odločitvi za srednjo šolo

Q17	Te starši podpirajo pri odločitvi za srednjo šolo, na katero bi se rad vpisal?				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (da)	1483	85%	93%	93%
	2 (ne)	120	7%	7%	100%
Veljavni	Skupaj	1603	92%	100%	
		Povprečje	1,1	Std. odklon	0,3

Vir: lasten

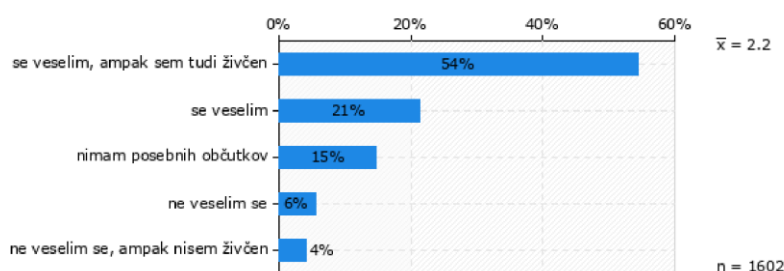
⁴ Pearsonov koeficient korelacije je statistični parameter, ki meri linearno povezanost med dvema spremenljivkama. Ta korelacijski koeficient, označen s simbolom "r", lahko zavzame vrednosti med -1 in 1. Vrednost blizu 1 pomeni močno pozitivno linearno povezavo med spremenljivkama, medtem ko vrednost blizu -1 kaže na močno negativno linearno povezavo. Vrednost blizu 0 pa kaže na odsotnost linearnega odnosa med spremenljivkama. Pearsonov koeficient korelacije se uporablja za analizo različnih vrst podatkov, vključno z anketami, biološkimi merjenji, ekonomskimi kazalci in drugimi količinami (American Psychological Association, 2020).

Glede na visok odstotek starševske podpore pri odločitvi za srednjo šolo bi lahko zaznali pozitivno korelacijo med stopnjo starševske podpore in stopnjo zadovoljstva mladih s svojo izbiro srednje šole. To bi lahko nakazovalo, da mladi, ki prejmejo večjo podporo s strani staršev pri odločitvah o izobraževanju, občutijo večjo gotovost in samozavest glede svojih izbir. Poleg tega bi lahko obstajala tudi pozitivna korelacija med stopnjo starševske podpore in uspehom mladih v šoli, saj bi lahko starši, ki aktivno podpirajo svoje otroke pri izobraževalnih odločitvah, spodbujali njihovo akademsko motivacijo in uspeh.

Rezultati vprašanja 18 kažejo različne občutke in pričakovanja mladih glede začetka obiskovanja srednje šole. Večina anketirancev (71 %) izraža pozitivna čustva glede tega, pri čemer se jih 19 % izrecno veseli, medtem ko se jih 50 % veseli, vendar so obenem tudi živčni. Približno 13 % anketirancev nima posebnih občutkov glede začetka srednje šole. Po drugi strani pa manjši delež, skupaj 15 %, izraža negativna čustva, 4 % se jih ne veseli, vendar niso živčni, medtem ko se jih 5 % ne veseli in so obenem tudi živčni.

Graf 9: Občutki glede začetka srednje šole

Vir: lasten

Pomembno je razumeti, da so čustva in pričakovanja glede začetka srednje šole zelo individualna in odvisna od osebnih izkušenj, pričakovanj in notranjih procesov vsakega posameznika. Poleg tega lahko ta čustva vplivajo na prilagajanje in uspeh v novem okolju, zato bi bilo koristno razviti strategije za podporo tistim, ki se soočajo z negativnimi občutki ali živčnostjo.

Glede na rezultate vprašanja 17, ki sprašuje, ali starši podpirajo mlade pri odločitvi za srednjo šolo, lahko predpostavimo, da obstaja možna korelacija med stopnjo starševske podpore in občutki mladih glede začetka srednje šole, kot so izraženi v vprašanju 18. Če mladi občutijo večjo stopnjo starševske podpore, je verjetno, da se bodo bolj samozavestno in pozitivno odzvali na začetek srednje šole. To bi lahko nakazalo na povezavo med občutkom varnosti in podpore doma ter notranjim občutkom pripravljenosti in pričakovanj glede novega obdobja v šolskem okolju.

10.1.8 Sprejem in pripravljenost na morebitno testiranje za ugotavljanje talentov

Z rezultati zadnjega vprašanja smo ugotovili, da večina anketirancev (76 %) izraža pripravljenost sodelovati v testiranju, ki bi preko interaktivne igre identificiralo pet poklicev, ki bi najbolj ustrezali njihovi osebnosti, talentom, znanju in sposobnostim.

Tabela 9: Pripravljenost na testiranje za ugotavljanje talentov

Q19 Če bi obstajala ustanova, ki bi nudila takšno testiranje (to ne bi bil običajen test na papirju, ampak bi potekal skozi igro), ki bi ti preko tvojih odgovorov in dejanj podala 5 poklicev, ki bi ti najbolj ustrezali in v katerih bi bil najbolj uspešen glede na tvojo osebnost, talente, znanja in sposobnosti, ali bi se takšnega testiranja udeležil?					
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (da)	1331	76%	84%	84%
	2 (ne)	260	15%	16%	100%
Veljavni	Skupaj	1591	91%	100%	
		Povprečje	1,2	Std. odklon	0,4

Vir: lasten

Analiza teh rezultatov nakazuje, da med mladimi obstaja precejšen interes za interaktivne pristope k prepoznavanju poklicnih potencialov. Takšno testiranje bi lahko prispevalo k bolj ciljno usmerjeni karieri in izobraževalnim odločitvam, saj bi posameznikom omogočilo boljše razumevanje njihovih možnosti in priložnosti na poklicnem področju.

Poleg tega je mogoče opaziti korelacijo med pozitivnim odgovorom na željo po sodelovanju v takšnem testiranju in verjetnostjo, da se anketiranec počuti negotovega glede izbire srednje šole. Ti rezultati kažejo, da tisti, ki so pripravljeni sodelovati v testiranju, verjetno čutijo potrebo po dodatni osveščenosti o svojih poklicnih potencialih in kariernih možnostih.

Na podlagi teh ugotovitev bi lahko izpeljali nov vidik, ki poudarja pomembnost dodatne podpore mladim pri razumevanju poklicnih možnosti in kariernih poti. Takšno testiranje bi lahko postalo ključno orodje za pomoč mladim pri načrtovanju njihove poklicne poti, še posebej tistim, ki čutijo negotovost pri izbiri srednje šole. S tem bi lahko zagotovili bolj informirane odločitve in večje zadovoljstvo pri izbiri kariere.

10.1.9 Povzetek ugotovitev študentk na podlagi anketnega vprašalnika

»Rezultati ankete kažejo, da največji delež anketirancev za nasvet prosi starše, sorodnike ali prijatelje. Drugi največji delež pa se za srednjo šolo odloča na podlagi informativnih dni, ki jih organizirajo srednje šole. Če bi se torej sama za nadaljnje izobraževanje odločila na podlagi mnenja sorodnikov, nikoli ne bi izbrala študija splošne medicine, in verjetno nisem izjema. Menim, da se številni mladi za srednjo šolo odločajo na podlagi želja svojih staršev, saj jih oni "najbolj poznajo". Potem pa se v prihodnosti izkaže, da so izgubljeni v izobraževalnem procesu. Temu bi se lahko v prihodnosti izognili tako, da bi mladim pri odločanju pomagali - na primer z izgradnjo Talent centrov. Tudi sama sem imela težave pri odločanju, katero srednjo šolo bi izbrala. Približno predstavo o tem, kaj bi rada v prihodnosti počela, sem sicer že takrat imela, a je bila izbira gimnazij ogromna, zato sem se na koncu enostavno odločila za tisto gimnazijo, ki sta jo leta pred tem obiskovala tako moj brat kot teta. Spomnim se, da smo imeli pri svetovalni delavki v devetem razredu možnost izpolnjevanja nekega vprašalnika, katerega rezultati so me pred dejanskim vpisom na gimnazijo samo še bolj zmedli, vsekakor pa mi niso pomagali. Kot odličnjakinja in punca z mnogimi občolskimi dejavnostmi in hobiji sem imela na podlagi rezultatov vprašalnika enostavno prevelik nabor možnih poklicev - lahko bi bila vse, od slaščičarke do profesorice fizike. Zgrešeno se mi zdi dejstvo, da je vprašalnik temeljil na dosežkih in interesih v šoli. Se pravi, če je učenec 9. razreda blestel pri matematiki, bi mu vprašalnik in svetovalna delavka po vsej verjetnosti svetovala, naj razmisli o gimnaziji, ki bi ga privedla do študija ekonomije ali matematike, sam pa je morda od vprašalnika pričakoval le potrditev, da je srednja šola za elektrotehniko zanj prava izbira, saj si je že od nekdaj želel biti elektrotehnik. Podobno se je zgodilo meni, ko sem svetovalni delavki zgolj omenila, da se rada učim tuje jezike (sicer samo v prostem času, v šoli mi je bil napor), rezultati pa so mi svetovali, naj nadaljujem kariero v smeri poučevanja, čeprav me takšno delo nikakor ne bi veselilo. Na koncu sem se po lastnem občutku in v nasprotju z mnenjem staršev ter predlogom svetovalne delavke odločila za študij medicine. Svoje odločitve ne obžalujem, saj bom letos s študijem uspešno zaključila in se bodočega poklica veselim. Iskreno pa upam, da bo prihodnost prinesla uvedbo Talent centrov pri nas. Če se lahko najdejo sredstva za gradnjo novih cestnih infrastruktur in športnih objektov, sem prepričana, da bi se lahko majhen delež sredstev porabil še za izgradnjo Talent centrov - naj imajo bodoči devetošolci več možnosti za odločanje, kot smo jih kot šolarji imeli mi.« **Sara Lazar, študentka MF UM**

»Moje mnenje na podlagi pridobljenih rezultatov anketnega vprašalnika je, da si osmošolci in devetošolci ne le želijo, ampak tudi rabijo več informacij o možnostih kariernega svetovanja ter izobraževanju nasploh. Presenetili sta dejstva, da jih skoraj četrtina ne pozna razlike med srednjo šolo, poklicno šolo ter gimnazijo in da jih je več kot 40 % težko izbralo srednjo šolo. To je jasen pokazatelj, da je na tem področju treba nekaj ukreniti. Čustvena stanja, ki so jih občutili na začetku oz. pri koncu šolskega leta, po mojem mnenju niso presenetljiva, se mi pa zdi zaskrbljujoče, da je vseskozi izmed vseh čustvenih stanj najbolj pogosto prisotna zaskrbljenost in da nadzor nad lastnim življenjem ter prebujenje čuti zelo majhen delež anketiranih osmošolcev in devetošolcev. Prav tako me žalosti, da se nekateri mladi počutijo

brezvoljne oz. otopele. Glede na to, da mladi po eni strani informacije pridobivajo predvsem na informativnih dnevih srednje šole, po drugi strani pa jih je skoraj polovica mnenja, da informativni dnevi in spletne strani srednjih šol niso same po sebi dovolj, da bi si lahko predstavljali, ali bi jim pridobljeni poklic ustrezal, bi informativni dnevi morali postati kvalitetnejši in bolj informativni. V splošnem bi se lahko tako osnovne kot srednje šole bolj potrudile z informiranjem in pomočjo mladim na tem področju. Prostor za izboljšavo vidim tudi ozirajoč na dejstvo, da se mladi le redko udeležujejo informativnih srečanj in raznih kariernih sejmov, ki so, vsaj po mojih lastnih izkušnjah, po navadi kvalitetno organizirani in ponujajo veliko. To, da mladi najmanj informacij pridobivajo iz tiskanih medijev, me ne preseneča, mi je pa zanimivo, da se nekateri pred vpisom na srednjo šolo o tej srednji šoli sploh ne pozanimajo. Predvidevam, da so to tisti mladi, ki čutijo dolgčas ali otopelost. Izredno me zelo veseli, da več kot 90 odstotkov anketiranih osmošolcev in devetošolcev pri svoji odločitvi za srednjo šolo čuti podporo staršev (katerih nasveti so se, glede na rezultate ankete, izkazali za mladim najpomembnejše) ter da njihove odločitve za srednjo šolo večinoma izhajajo iz lastnih vzgibov in ne iz okolice. Prav tako je spodbuden podatek, da pri večini mladih ob misli na začetek obiskovanja srednje šole prevlada veselje. Če povzamemo, po mojem mnenju rezultati ankete jasno kažejo, da bi bila ustanovitev ustanove, kot je Talent center, izjemno dobra ideja, ki bi prispevala ne samo k večjemu občutku sigurnosti ampak tudi k lažjemu sprejemanju odločitev in pozitivni naravnosti glede prihodnosti med mladimi.» **Laura Denko, študentka FNM UM**

»Na podlagi rezultatov anketnega vprašalnika lahko ugotovimo, da si učenci želijo bolj specifičnega in usmerjenega testiranja, ki bi jim omogočilo odkriti svoje talente, veščine in znanja. V tem starostnem obdobju ima okolje velik vpliv na posameznika, kar lahko vodi do subjektivnih odločitev glede nadaljnega šolanja in izobraževalne poti. Pomemben vpliv imajo prijateljstva, starši in v nekaterih primerih tudi mnenja cenjenih učiteljev, ki se zblížajo z učenci in jim svetujejo o nadaljnjih izobraževalnih možnostih. Če ima posameznik pozitivne odnose in podporno okolje, v katerem se počuti sprejet, se lahko na podlagi lastnih interesov samostojno odloča o svoji prihodnosti. Nasprotno pa lahko negativno, subjektivno, ozkogledno in ne sprejemajoče okolje privede do nezanimanja za nadaljnje šolanje in prihodnost. Kot socialna bitja ne moremo popolnoma ostati objektivni, zlasti kadar se soočamo z učenci, ki so morda bolj problematični. Nezavedno lahko ustvarimo negativno okolje, v katerem se tak učenec ne počuti dobro in razvije odpor do šolstva. V večini primerov izvorni problem ni šola kot institucija, temveč težave v družini in osebni življenju. Trenutno se v praksi testiranje osredotoča na preverjanje znanja učencev na podlagi NPZ-jev (nacionalnih preizkusov znanja) v 6. in 9. razredu, kar vodi do usmeritev s strani šolske svetovalne službe. Učenci so testirani na področju materinščine, matematike in tujega jezika, kar sicer ni napačno, vendar takšen način testiranja ne razkriva kompetenc, ki so bolj praktične narave. Iz lastnih izkušenj lahko povem, da v osnovni šoli nisem prejela primerne usmeritve na podlagi svojih sposobnosti, kar je privedlo do dolgotrajnega iskanja same sebe in tistega, kar mi dejansko ustreza. Imeli smo zgolj klasične pogovore na podlagi ocen, ki niso upoštevali mojih ročnih spretnosti, zanimanj, hobijev ali znanj tujih jezikov, četudi sem imela odlične ocene. Namesto, da bi se osredotočali na moje močne točke in kompetence, so izpostavljali moje napake in šibkosti. Zaradi lastnih izkušenj verjamem, da bo Talent center odlična priložnost za učence, da se dokažejo neodvisno

*od šole in ocen ter odkrijejo nekaj, kar jih bo veselilo in v čemer bodo izstopali. Smiselno je najti poklic ali področje, ki posameznika veseli in ga želi opravljati dlje časa. « **Nina Ferlič, študentka FF UM***

*»Rezultati ankete so me kar presenetili. Še posebej me je presenetilo to, da toliko učencev pred vstopom v srednjo šolo še vedno ne pozna razlike med srednjo šolo, gimnazijo in poklicno šolo. To se mi zdi osnovna razlika, ki bi jo učenci morali nujno poznati pred odločitvijo o nadaljevanju njihove izobrazbe. Prav tako me je presenetilo, da vse osnovne šole ne poskrbijo za to, da imajo vsaj eno razredno uro namenjeno pojasnjevanju postopka vpisa, predstavljanju različnih možnosti/programov itd., saj se mi zdi, da bi bile informacije, ki bi jih učenci pridobili na tak način, najbolj verodostojne in bi se učenci najlažje seznanili z informacijami, ki so potrebne za to, da sprejmejo tako pomembno odločitev. Prav zaradi tega pomanjkanja informacij se mi zdi povsem logično, da si učenci želijo pridobiti več podatkov o srednješolskem izobraževanju in da bi si želeli ustanovitev kariernega centra, kjer bi lahko te podatke in še več pridobili. Ta del odgovorov me ni tako presenetil; vidno je, da si učenci želijo in tudi zaslužijo več informacij, kot jih imajo sedaj.« **Zarja Gumilar Papotnik, študentka FF UM***

*»Večina pridobljenih rezultatov anketnega vprašalnika me ni posebej presenetila, kljub temu pa so se mi zdeli zanimivi z vidika možnih razlag, ki bi lahko takšne rezultate pojasnile. Eden izmed takšnih rezultatov je, na primer, čustveno stanje na začetku šolskega leta. Nepresenetljiv se mi je zdel podatek o zaskrbljenosti, ki jo je občutilo 44 % vprašanih, saj gre za obdobje sprememb in pomembnih odločitev; presenetil pa me je podatek, da jih je 37 % občutilo dolgčas. Zanimiv se mi zdi z vidika, da se na prvi pogled ne ujema z občutkom zaskrbljenosti, vendar je po svoje tudi razumljiv, saj se za vprašane končuje določeno obdobje, ki so ga morda že "prerasli" in tako potrebujejo nove izzive za ponoven zagon. Rezultat, ki se mi je zdel najbolj pričakovan, je odgovor na vprašanje, kje so anketiranci pridobili največ informacij o srednjih šolah - najbolj izpostavljeni so bili namreč informativni dnevi in nasveti staršev, prijateljev ter znancev, kar se mi zdi kot najpogostejša praksa pridobivanja takšnih informacij. Z vidika možnih interpretacij je moja pozornost pritegnilo tudi to, da 58 % vprašanih ni imelo težav pri izbiri šole, kjer bodo nadaljevali svoje izobraževanje (kar se mi zdi spodbuden podatek), vendar 42 % še vedno ni majhen delež. Kljub temu menim, da težavnost izbire sama po sebi ni znak za alarm, saj lahko nanjo vpliva tudi raznolikost interesov določenih posameznikov ter različnost v tem, ali radi dobro pretehtamo odločitve ali pa se lahko brez posebnih pomislekov hitro odločimo. Kljub temu pa verjamem, da bi lahko z dodatnim svetovanjem izbiro marsikomu olajšali. Veseli me podatek, da bi 85 % vprašanih želelo izkoristiti možnost testiranja in da 77 % meni, da bi jim takšna oblika pomoči olajšala odločitev. Prav tako kot spodbudna doživljam podatka, da 73 % anketirancev meni, da so na lastno odločitev v največji meri vplivali sami ter da se 69 % vprašanih veseli, da bodo kmalu začeli obiskovati srednjo šolo.« **Katarina Švigelj, študentka FF UM***

»Na podlagi pridobljenih rezultatov ankete bi lahko rekli, da v Sloveniji primanjkuje izobraževanja in informiranja osnovnošolcev zaključnih razredov o njihovih možnostih nadaljnega izobraževanja. Prav tako temu informiranju manjka osebna nota, saj osnovnošolci dobijo o srednjih šolah samo splošne informacije, nihče pa se ne posveti njim osebno in temu,

katera šola bi jim glede na njihov značaj, želje, prednosti in slabosti, najbolj ustrezala. Velika večina osnovnošolcev ne ve, kam se vpisati, niti nimajo približnega orisa svoje karierni poti, kar predstavlja probleme v prihodnosti, ko se ponovno znajdejo na razpotju ob koncu srednje šole. Veliko jih ob odločanju občuti zaskrbljenost in negotovost glede svoje prihodnosti. Menim, da bi bilo treba na področju informiranja o nadaljnji prihodnosti posameznika še veliko postoriti, saj, kot pravijo: »Na mladih svet stoji.« Zato mislim, da je ustanova, kjer bi se izvajala testiranja, ki bi posamezniku dala podrobnejše informacije (s pomočjo katerih bi se nato lažje odločil o svoji karierni poti), osnovna potreba v Sloveniji.« **Nika Kovačič Petek, študentka FKKT UM**

»Glede na rezultate anketnega vprašalnika menim, da bi ustanovitev Talent centra bistveno pripomogla k odločanju osnovnošolcev za smer bodoče kariere in bi jim odločanje predvsem olajšala. Najbolj me skrbi dejstvo, da kar 25 % učencev, ki so sodelovali v raziskavi, ne pozna razlike med srednjo šolo, poklicno šolo in gimnazijo. To se mi zdi zelo problematično, glede na to, da so v tem obdobju njihovega življenja postavljeni pred odločitev, ali se vpisati v poklicno šolo ali gimnazijo. To problematiko bi lahko razrešil Talent center Slovenija skozi posebno obliko kariernega svetovanja, namenjenega osnovnošolcem 8. in 9. razreda, ki se odločajo za srednjo šolo. Pomembno se mi zdi še bolj celostno preučiti vplive, pod katerimi se osnovnošolci odločajo za srednjo šolo, saj menim, da bi morala biti večina odločitev odvisna od njih samih, pri čemer bi morali zunanji dejavniki, zlasti starši, zgolj pozitivno in ne negativno podpreti osnovnošolčevo odločitev. Da pa se lahko posameznik odloči za srednjo šolo, ki bi mu najbolj ustrezala, potrebuje več nasvetov in vodenja s strani organizacij, ki so za to usposobljene, med drugim Talent center Slovenija. Tudi sama mislim, da bi se v 8. ali 9. razredu z velikim veseljem in še večjim zanimanjem udeležila takšnega testiranja v sklopu kariernega svetovanja, saj menim, da lahko posamezniku olajša prihodnost. Tako se ne bo z mukami prebijal skozi srednjo šolo, ki mu ne ustreza, temveč se bo že na začetku odločil za tisto srednjo šolo, ki bi mu najbolj ustrezala. To potrjujejo tudi osnovnošolci, saj je kar 84 % učencev, ki so sodelovali v raziskavi, odgovorilo, da bi se takšnega testiranja udeležilo.« **Kaja Cajnko, študentka FF UM**

»Na podlagi rezultatov anketnega vprašalnika sem presenečena nad ugotovitvijo, da večina učencev ob začetku šolskega leta občuti zaskrbljenost. Bolj sem pričakovala, da bodo te občutke izkazovali ob koncu šolskega leta, ko se zaključujejo ocene in učenci občutijo negotovost glede nadaljnjega šolanja. Menila sem tudi, da bodo bolj sproščeni. Menim, da gre tukaj za učence, ki so se v tem šolskem letu izkazali in nimajo skrbi glede zaključevanja in omejitev vpisa. Pozitivno je tudi, da se je povečalo število učencev, ki so v stanju zanosa in nadzora, ter zmanjšalo število tistih, ki so v stanju otopelosti. Pričakovano je bilo, da bodo učenci največ informacij pridobili na informativnih dnevih ter od prijateljev, znancev in staršev. Presenetila pa me je razlika v zastopanosti teh virov informacij v primerjavi z drugimi. Prav tako sem pričakovala, da bo manj učencev imelo težave pri izbiri srednje šole, saj v pogovorih z učenci nisem zaznala velike stiske glede te izbire. Zelo zadovoljna sem, da se velika večina učencev strinja, da bi koristila ustanovitev svetovalne ustanove za izbiro srednje šole. Zdi se mi zaskrbljujoče, da učenci enako cenijo nasvete vrstnikov kot nasvete šolske svetovalne službe. Pričakovala sem, da bodo starše označili kot najpomembnejši vir nasvetov, vendar so

starši na moje presenečenje med zadnjimi. Prijetno presenečena sem, da učenci največji vpliv na odločitev za srednjo šolo pripisujejo sami sebi in doživljajo nasvete staršev kot spodbudo k tistemu, kar si želijo. Skoraj polovica učencev meni, da informativni dnevi in spletne strani srednjih šol niso dovolj za celovito predstavo o ustreznosti izbranega poklica, kar nakazuje potrebo po dodatni informiranosti in svetovanju. To potrjuje tudi graf, ki prikazuje stopnjo strinjanja glede razpoložljivosti informacij o srednji šoli in odsotnost dvomov o svoji odločitvi. Poleg tega si 73 % učencev želi več informacij o možnostih nadaljnjega šolanja. Presenetljivo je, da četrtnina vprašanih učencev ne pozna razlike med srednjimi šolami. Zadovoljna sem z ugotovitvijo, da skoraj vse učence starši podpirajo pri odločitvi za srednjo šolo, na katero bi se radi vpisali. Pričakovano je, da se več kot polovica učencev veseli začetka obiskovanja srednje šole. Kar 84 % učencev bi se udeležilo testiranja v ustanovi, ki bi jim na podlagi njihovih odgovorov in dejanj podala pet poklicev, ki bi jim najbolj ustrezali in v katerih bi bili najuspešnejši glede na njihovo osebnost, talente, znanja in sposobnosti. To jasno kaže na potrebo po takšni ustanovi.» **Mojca Šeruga, študentka FNM UM**

III SKLEPNI DEL

11 Sklepna spoznanja, ugotovitve in priporočila

Sklepni del poročila predstavlja sintezo ključnih teoretičnih spoznanj. Glede na obsežnost obravnavane problematike smo v zaključnem poglavju izpostavili bistvena spoznanja. Sklepni del poročila pa zaokrožujemo s praktičnimi nasveti za študente, pedagoški kader in management ter smermi za prihodnje raziskave.

11.1 Povzetek teoretičnih ugotovitev

V Sloveniji se soočamo s kompleksnimi izzivi glede kariernega svetovanja, zlasti v kontekstu odločanja osnovnošolcev o nadaljnjem izobraževanju in poklicnih potencialih. Pomanjkanje sistematičnega kariernega svetovanja lahko privede do tega, da se odločitve sprejemajo na podlagi subjektivnih vplivov, kar ne odraža nujno posameznikovih lastnih interesov in potencialov.

Talent center Slovenija bi lahko predstavljal pomembno pobudo za izboljšanje kariernega svetovanja v državi. S svojim vključujočim pristopom, ki temelji na znanstvenih testiranjih in ocenjevanju posameznikovih lastnosti, bi lahko mladim nudil objektivne informacije za sprejemanje kariernih odločitev. Poleg tega bi tak center lahko bil koristen tudi za odrasle, ki se soočajo z izzivi hitrih sprememb v gospodarstvu, saj bi jim lahko nudil podporo pri razvoju kariere in pridobivanju novih spretnosti.

Slovenija bi lahko iz tujih primerov, kot je Avstrija, črpala koristne ideje in prakse za izboljšanje lastnega sistema kariernega svetovanja. Ključno je, da se vzpostavi bolj celovit in učinkovit sistem, ki bo nudil podporo posameznikom v različnih življenjskih situacijah in jim pomagal pri razvoju kariere ter doseganju osebnega in poklicnega zadovoljstva.

Primerjava med modeli kariernega svetovanja v Sloveniji in tujini poudarja raznolikost pristopov in struktur ter pomembnost kakovostne podpore posameznikom pri načrtovanju njihove kariere.

V Sloveniji se karierno svetovanje izvaja prek različnih institucij, kot so Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (ZRSZ), Karierni center za mlade in VKO točka, ki ponujajo široko paleto brezplačnih storitev in praktičnih priročnikov.

V tujini se pristopi h kariernemu svetovanju razlikujejo glede na državo. Poznavanje kariernega svetovanja prinaša številne prednosti posameznikom na vseh stopnjah izobraževanja, vključno z razvojem kognitivnih sposobnosti pri predšolskih otrocih, izboljšanjem akademskih dosežkov pri učencih, odločanjem o nadaljnjem študiju pri dijakih ter pripravo na trg dela in kariero pri študentih in odraslih.

Primer dobre prakse, kot je Talent center Graz v Avstriji, ponuja celosten pristop k podpori nadarjenim posameznikom pri njihovih kariernih odločitvah, kar kaže na potencial, ki ga ima center za pozitiven vpliv na posameznike in družbo kot celoto.

Lokacija centra, ki je skrbno izbrana za optimalen dostop, bo omogočila povečanje privlačnosti centra in regije Pomurje kot turistične destinacije. Arhitekturna zasnova, ki temelji na trajnostnih in ekoloških materialih, bo ustvarila harmonično okolje, ki spodbuja kreativnost in inovativnost.

11.2 Povzetek empiričnih ugotovitev

Analiza podatkov ponuja vpogled v čustveno stanje, informiranost in odločitve učencev glede nadaljnjega šolanja, kar lahko služi kot osnova za razvoj ustreznih svetovalnih programov in podpornih struktur. Skupno je sodelovalo 1749 anketirancev.

Večina anketiranih (53 %) je deklet, medtem ko fantje predstavljajo 43 % anketirane populacije. Večina anketirancev (53 %) je v devetem razredu osnovne šole, medtem ko je 47 % v osmem razredu. Skupaj je sodelovalo 1749 anketirancev. Opazimo raznolikost lokacij, iz katerih prihajajo anketiranci, kar kaže na razpršenost vzorca po regijah v Sloveniji. Osrednjeslovenska regija ima največji delež (15 %), medtem ko so najmanj zastopane Koroška (0 %) in Goriška (2 %) regija. Skupaj je sodelovalo 1711 anketirancev. Ob začetku šolskega leta je večina anketirancev poročala o zaskrbljenosti (42 %) in dolgčasu (35 %). Ob koncu leta se je zaskrbljenost ohranila (37 %), vendar se je pojavil tudi občutek tesnobe (17 %). Sproščenost se je povečala na 37 %, medtem ko je dolgčas ostal podoben (25 %). Skupaj je sodelovalo 1749 anketirancev.

Informativni dnevi srednjih šol (60 %) in nasveti prijateljev/znancev/staršev (60 %) so najpogostejši viri informacij. Poudarek na interakciji v realnem svetu kaže na pomembnost osebnih izkušenj pri odločanju. Skupaj je sodelovalo 1048 anketirancev. Več kot tretjina (42 %) anketirancev je poročala o težavah pri izbiri srednje šole. Ustanova za svetovanje o izbiri srednje šole bi bila za večino (77 %) dobrodošla. Skupaj je sodelovalo 1665 anketirancev.

Nasveti staršev (63 %) so najbolj cenjeni pri odločitvi o nadaljnjem šolanju. Skupaj je sodelovalo 1640 anketirancev. Večina anketirancev (87 %) doživlja nasvete staršev kot spodbudo k tistemu, kar si sami želijo. Skupaj je sodelovalo 1628 anketirancev.

Večina anketirancev (73 %) bi si želela več informacij glede možnosti nadaljnjega šolanja. Skupaj je sodelovalo 1635 anketirancev.

Ena četrtnina anketirancev (25 %) še vedno ne razume razlike med srednjo šolo, poklicno šolo in gimnazijo. Skupaj je sodelovalo 1635 anketirancev. 41 % anketirancev se ne strinja z izjavo, da so informativni dnevi popolnoma dovolj informativni za izbiro srednje šole. Skupaj je sodelovalo 1611 anketirancev.

Večina anketirancev (93 %) se počuti podprte pri odločitvi za srednjo šolo s strani staršev. Skupaj je sodelovalo 1603 anketirancev. Večina anketirancev (54 %) se veseli začetka

obiskovanja srednje šole, vendar so hkrati živčni. Skupaj je sodelovalo 1602 anketirancev. Večina anketirancev (84 %) bi se udeležila testiranja, ki bi jim predstavilo najbolj ustrezne poklice glede na njihove osebnostne lastnosti, talente in sposobnosti. Skupaj je sodelovalo 1591 anketirancev.

Glede na analizo rezultatov ankete je med učenci 8. in 9. razreda osnovne šole ideja ustanovitve Talent centra zelo pozitivno sprejeta. Raziskava je pokazala, da 77 % anketirancev izraža težave pri izbiri srednje šole, pri čemer bi prav tako 77 % pozdravilo obstoj ustanove za svetovanje o izbiri srednje šole.

Poleg tega je 1331 anketirancev (84 %) izrazilo zanimanje za testiranje, ki bi jim podalo informacije o najbolj ustrezni karieri glede na njihove osebnostne lastnosti, talente in sposobnosti. To kaže na veliko potrebo po individualiziranem pristopu k poklicnemu razvoju, ki bi lahko bil zagotovljen s pomočjo Talent centra Slovenija.

V analizi podatkov lahko opazimo prav tako nekaj zanimivih korelacij:

- ✓ **Korelacija med spolom in čustvenim stanjem** → Opazimo razlike med fanti in dekleti glede čustvenih stanj na začetku in koncu šolskega leta. Na primer, fantje so na začetku šolskega leta bolj nagnjeni k dolgočasju, medtem ko so dekleta bolj nagnjena k zaskrbljenosti. Pri nekaterih čustvenih stanjih, kot je sproščenost, so lahko opazne razlike v času šolskega leta.
- ✓ **Korelacija med regijo in čustvenim stanjem** → Obstajajo tudi razlike med regijami v Sloveniji glede čustvenih stanj učencev. Na primer, učenci iz različnih regij se razlikujejo v stopnji zaskrbljenosti in tesnobi.
- ✓ **Korelacija med viri informacij in odločitvami o srednji šoli** → Obstaja povezava med viri informacij o srednjih šolah in težavami pri odločanju. Tisti, ki so informacije pridobili prek informativnih dni, so manj nagnjeni k težavam pri izbiri srednje šole kot tisti, ki so se informirali prek socialnih omrežij.
- ✓ **Podpora staršev** → Obstaja močna povezava med podporo staršev in občutkom gotovosti pri odločitvi za srednjo šolo. Učenci, ki čutijo večjo podporo staršev, so bolj samozavestni glede svoje odločitve.

S temi podatki lahko sklepamo, da bi ustanovitev Talent centra Slovenija bila zelo koristna in dobrodošla za učence 8. in 9. razreda osnovne šole. Glede na opazovane korelacije med različnimi spremenljivkami bi lahko Talent center nudil dodatno podporo pri odločanju o nadaljnjem šolanju in karieri.

11.3 Povzetek spoznanj študentk tekom projekta

»Osebni cilji so izrednega pomena, kajti brez cilja ni uspeha, brez poklicnega cilja pa ni poklicnega uspeha. Vsi smo se v preteklosti že znašli pred odločitvijo, kaj bi počeli v svojem življenju. Ideja o tem, da bi v Sloveniji po letih prizadevanj končno uvedli Talent center, kjer bi mladim dejansko pomagali pri izbiri "poklicnih ciljev", se mi je torej zdela fantastična. Zato sem se odločila tudi sama sodelovati pri tem projektu. Glede na opažanja in na podlagi končnih ugotovitev, ki smo jih pridobili sodelujoči v projektu, lahko strnem, da so potrebe za ustanovitev ustanove, ki bi osnovnošolcem pomagala pri odločanju o nadaljnjem izobraževanju, velike. Ne daleč stran od nas, v sosednji Avstriji, so v tem pogledu že leta pred nami. Od odprtja prvega takšnega centra leta 2016 je Talent center v Gradcu obravnaval že več kot 36.000 mladih, ki so prejeli individualno "poročilo o talentih". Z izobraževalnim sistemom v sosednji Avstriji sem tudi sama dobro seznanjena, saj sem del študija opravljala sočasno v Gradcu, zato vem, koliko časa in denarja vlagajo v mlade oz. v bodočo mlado delovno silo. Ni me torej presenetilo, da je primer dobre prakse ravno Talent center v Gradcu. V teh Talent centrih ocenjujejo ne samo šolske dosežke osnovnošolcev, temveč tudi kognitivne sposobnosti, motorične sposobnosti in zadržke ter splošne spretnosti in poklicno relevantno znanje. Po koncu testiranja učenec dobi poročilo o nadarjenosti, kateremu v kratkem času sledi še seznam predlaganih poklicev, skupaj s povezavami, ki ga privedejo neposredno do opisa poklica in primerne izobraževalne poti. Zakaj torej ne bi primer te dobre prakse prenesli tudi nekaj kilometrov stran, v Slovenijo, je bila ideja našega projekta. Na samem začetku smo se soočali s številnimi izzivi, in sicer kako pridobiti tako velik nabor rezultatov, na podlagi katerih bi lahko prišli do zaključkov, ali bi si učenci uvedbe takšnega Talent centra dejansko želeli ali ne. Potem ko smo podatke zbrali, smo dobili potrditev, da je ideja o uvedbi kariernega svetovanja pri nas še kako zaželeno. 77 % anketirancev se je namreč strinjalo, da bi se lažje odločili za srednjo šolo, če bi obstajal Talent center, ki bi jim nudil karierno svetovanje. Še več, takega testiranja bi se na podlagi rezultatov ankete z veseljem udeležili. Najbolj pa nas je presenetilo dejstvo, da 25 % anketirancev niti ne pozna razlike med srednjo šolo, poklicno šolo in gimnazijo. Vprašati se torej moramo, na podlagi česa osnovnošolci izbirajo med možnostmi nadaljnjega izobraževanja.« **Sara Lazar, študentka MF UM**

»Sodelovanje pri tem projektu zame predstavlja prvo tovrstno izkušnjo, odkar študiram. Zanj sem izvedela čisto slučajno (preko Facebook objave) in najbolj me je pritegnilo, da gre za sodelovanje med fakulteto, katero obiskujem (Fakulteta za naravoslovje in matematiko) in občino, iz katere prihajam (Mestna občina Murska Sobota). Ob prijavi na projekt nisem točno vedela »v kaj se spuščam«, ampak sem že ob prvem stiku s pedagoško mentorico začutila, da je to ravno pravi izziv zame. Po uvodnem sestanku, na katerem smo dobili osnovna navodila in se med seboj malo bolje spoznali, sem takoj videla, da je sistem dela že vnaprej zelo dobro premišljen in da imamo izreden potencial ustvariti zares kvaliteten izdelek in priti do uporabnih zaključkov. Zelo bi pohvalila delo mentorice, saj so navodila in usmeritve glede dela vedno bili zelo jasni in ustvarjeno je bilo varno okolje, v katerem smo lahko brez zadržkov izražali svoja mnenja ter postavljali vprašanja. Kljub jasnim smernicam pa smo imeli tudi dovolj svobode, da sta na površje lahko prišli ustvarjalnost in edinstvenost vsakega posameznika, ki je pri

*projektu sodeloval (sama sem namreč ob vsaki aktivnosti čutila, da se lahko znotraj naloge nekoliko osredotočim na del, ki se mi zdi bolj zanimiv ali me močneje pritegne – na primer, pri primerjavi med modeli kariernega svetovanja v tujini sem se lahko do neke mere sama odločila, na katere države se bom osredotočila). Tekom projekta sem se seveda srečala tudi z določenimi ovirami. Glede na to, da sem študentka enopredmetne matematike (in se aktivnosti, kot jih je bila večina na tem projektu, na našem študijskem programu ne pojavljajo, oz. se pojavljajo v drugih oblikah), sem si morala osvežiti spomin tako glede »pravilnega« načina oblikovanja in podajanja zapiskov, kot tudi glede pravilnega citiranja virov in literature. So me pa te manjše omejitve opozorile na dejstvo, da imam na tem področju še veliko prostora za izboljšavo, kar mi predstavlja dodaten izziv za prihodnost. Prvič sem se srečala tudi z izdelavo časovnic in se »opomnila«, kako pomembna je čim bolj optimalna organizacija časa. Med aktivnostmi sem se najbolj domače počutila v analiziranju rezultatov ankete in povzemanju le teh v obliki besedila, najbolj zanimivo pa mi je bilo primerjati različne modele kariernih svetovanj v tujini. Da sem se odločila za sodelovanje na projektu, mi nikakor ni žal. Naučila sem se veliko novega – povem lahko, da za odtenek bolje poznam način razmišljanja mladostnikov in posledično bolje razumem svet okoli sebe. Prav tako sem bolj veščja v komuniciranju in uporabi nekaterih spletnih orodij. Zdaleč najbolj pomembno pa se mi zdi, da sem v veliki meri spoznala, da me tak način dela (in razmišljanje o tovrstnih tematikah) izjemno izpopolnjuje in veseli, ter da sem morda korak bližje do zaključka o tem, s čim bi se rada ukvarjala po študiju.« **Laura Denko, študentka FNM UM***

»Skozi raziskovanje za projekt in proučevanje kariernega svetovanja v Sloveniji sem pridobila veliko koristnih informacij in znanja, ki mi bodo koristili v prihodnosti kot bodoči predavateljici dveh tujih jezikov. Projekt me je spodbudil k razmisleku o lastnih izkušnjah s poklicno orientacijo in prehodom iz osnovne v srednjo šolo. Ena ključnih ugotovitev projekta je bila, kako pomembno je medsebojno sodelovanje v ekipi in kaj dejansko pomeni timsko delo. Ključno je, da se vsak član ekipe počuti dobro, slišane in spoštovanega, kar nam je omogočila naša pedagoška mentorica dr. Petra Cajnko. Med projektom sem pridobila nova znanja s področja kariernega svetovanja, premagovanja izzivov, komunikacijskih veščin ter fleksibilnosti in delovanja v ekipi. Poleg tega sem poglobila svoje razumevanje, kako naj bi se učitelji vedli do učencev, in pomembnost empatije, saj smo tudi sami bili nekoč pred težko odločitvijo, kam naprej po osnovni šoli. Pozitivno me je presenetil izid anketnega vprašalnika, ki je pokazal, da si učenci želijo bolj poglobljeno usmerjanje in pomoč pri izbiri poklicne poti ter da niso prepričani, kaj bi radi počeli. Ob prehodu iz osnovne v srednjo šolo sem se sama znašla v situaciji, kjer nisem bila prepričana, ali bi rada celo življenje opravljala poklic frizerke, a sem se vseeno vpisala v srednjo šolo in jo uspešno zaključila. Kmalu sem ugotovila, da to ni zame, in bi mi v takratnem obdobju poklicno svetovanje v osnovni šoli izredno koristilo, saj verjetno ne bi izbrala poklicne poti, ki sem si jo sprva zadala pod vplivom staršev. Na podlagi lastnih izkušenj sem odkrila, kako pomembno je imeti nekoga, ki te vodi pri odločitvah o poklicu, saj je težko že v 9. razredu vedeti, kaj bi rad počel vse življenje. Tako sem prešla iz poklica frizerke do študija nemščine in končno našla svoje mesto kot profesorica nemščine in angleščine, kjer se počutim dobro in izpolnjeno. Talent center se mi zdi genialna ideja in odlična priložnost, kjer bodo posamezniki lahko pokazali svoje spretnosti in kompetence, neodvisno od ocen in vpliva drugih. Menim, da bi bil Talent center koristen ne le za

*osnovnošolce, ampak tudi za vse, ki niso prepričani, kaj bi radi počeli, imajo morda hobi ali veščine, ki bi jih radi uporabili v poklicu, a ne vedo, kako se tega lotiti. Sodelovanje v tem projektu je bila zame dragocena izkušnja, ki mi je omogočila, da sem se naučila veliko novega in mi pomagala pri osebni rasti. To bom zagotovo uporabila v razredu ali predavalnici, ko začnem poučevati. Projekt mi je pokazal, kako pomembno je, da se vsak posameznik počuti dobro v svojem okolju, saj to neposredno vpliva na naše duševno zdravje in splošno počutje. Moji osebni mentalni izzivi so me dodatno naučili, kako pomembno je sprejeti napake kot del človeške narave, kar je to bilo zame kot perfekcionistko vedno težko. Spoznala sem tudi, kako ključno je, da se vsakdo počuti podprtega in sprejetega, kar omogoča razvoj in osebno rast in najbolj sem izredno hvaležna za ponovno priložnost odličnega sodelovanja z dr. Petro Cajnko, strokovnega vodenja ter pomoči med projektom.» **Nina Ferlič, študentka FF UM***

*»V projekt sem se vključila, ker sem pred vstopom v srednjo šolo sama občutila nelagodje, negotovost in dvom o pravilnosti svoje odločitve. Sodelovanje v projektu mi je prineslo veliko zadovoljstva, saj sem pridobila veliko novih, predvsem uporabnih znanj. Tematika je bila zelo zanimiva; še posebej me je pritegnilo raziskovanje kariernega svetovanja v različnih državah ter preučevanje dobrih praks, kot na primer v Avstriji, na podlagi katerih lahko oblikujemo prihodnje programe v Sloveniji. Prav tako je bilo izjemno zanimivo pridobiti mnenja in podatke neposredno od učencev ter razumeti njihov pogled na situacijo. Upam, da bo odločanje za prihodnje generacije bolj olajšano, bolje informirano in podprto s pozitivnimi izkušnjami.» **Zarja Gumilar Papotnik, študentka FF UM***

*»Potek oziroma struktura dela pri projektu se mi je že na začetku zdela dobro zastavljena. Celoten plan dela smo izvedeli vnaprej, nato pa smo sodelujoči vsak mesec sproti prejeli opomnike glede zastavljenih nalog. Hvaležna sem za odzivnost in dostopnost mentorice, saj sem na začetku, kot študentka prvega letnika, dvomila, ali posedujem dovolj spretnosti za sodelovanje pri projektu. Z večjimi izzivi se med potekom projekta sicer nisem srečala, le analiza podatkov iz anketnega vprašalnika je bila zahtevnejša zaradi neizkušenosti pri analiziranju podatkov. Hvaležna sem tudi za priložnost sodelovanja pri projektu, v katerega verjamem in ki se povezuje s smerjo študija, ki jo obiskujem. S sodelovanjem pri projektu sem pridobila novo znanje o načinih svetovanja, analizi podatkov in dodatno spodbudo za sodelovanje tudi takrat, ko ne verjamem povsem v svojo kompetentnost. Upam, da bo končno poročilo dobra popotnica za razvoj Talent centra in si želim, da bi tako čim več osnovnošolcem pomagali pri nadaljnji odločitvi za šolanje.» **Katarina Švigelj, študentka FF UM***

»V splošnem bi rekla, da je bilo sodelovanje pri tem projektu zelo pozitivna izkušnja. Naučila sem se, kaj vse delo na projektu zajema in kako poteka »raziskovanje«, saj sem pri tem prvič sodelovala. Projekt mi je omogočil pridobivanje kompetenc na področju samostojnega raziskovanja in iskanja ključnih informacij iz različnih virov, pisanja sestavkov, povzemanja rezultatov, sodelovanja v skupini itd. Ta projekt mi je omogočil nov pogled na problematiko pomanjkljivega informiranja in izobraževanja osnovnošolcev na pragu srednjih šol. Večina osnovnošolcev dobi te informacije od svojih staršev, v manjši meri pa od strokovnih delavcev na šoli in med informativnimi dnevi. Opazila sem, da se odkar sem zaključila z osnovno šolo, to še ni spremenilo. Tudi sama sem se srečala z enako dilemo, saj do dneva vpisa nisem bila prepričana, katera šola bi bila najustreznejša za moje nadaljnje izobraževanje – nisem prejela

svetovanja in tako je v večini primerov še danes. Želim si, da bi se v bližnji prihodnosti to uredilo in da se osnovnošolcem zaključnih razredov ne bi bilo več potrebno spoprijemati z občutki zaskrbljenosti, negotovosti, tesnobe in zmedenosti zaradi izbiranja svoje karierni poti.» **Nika Kovačič Petek, študentka FKKT UM**

»Skozi projekt »Ali vem, kam po osnovni šoli grem?«, pri katerem sem sodelovala, sem se veliko naučila. Še posebej mi je bila všeč tematika projekta – pomoč osnovnošolcem 8. in 9. razreda pri izbiri srednje šole – saj študiram pedagogiko in me to področje zelo zanima. Menim, da je pomembno, da nudimo več podpore in pomoči ravno osnovnošolcem pri izbiri njihove prihodnje kariere, saj so mlajše generacije tiste, ki bodo prevzele našo vlogo in nadalje razvijale svet. Ker pa se mi zdi pomembno, da ne diskriminiramo odraslih, mi je izjemno všeč tudi ideja, da bi v Talent centru Slovenija nudili karierno svetovanje tudi tistim, ki to potrebujejo v poznejših obdobjih svojega življenja. Torej bi Talent center nudil oporo vsem posameznikom, ki se odločijo, da pri svoji karieri potrebujejo pomoč, s posebnim poudarkom na osnovnošolcih 8. in 9. razreda. To pomeni, da bi ustanovitev Talent centra Slovenija celostno pomagala tako posameznikom kot tudi celotnemu (gospodarskemu) razvoju države. Poleg odlične tematike bi rada izpostavila in pohvalila tudi način, na katerega je bil projekt izvajan. Navodila za naloge, ki smo jih morali opraviti, so bila jasno podana, in v primeru, da smo kaj potrebovali, nam je pedagoška mentorica prijazno svetovala. Pridobila sem veliko prakse na področju raziskovanja in informacij o današnji osnovnošolski mladini v vzgojno-izobraževalnih institucijah, za kar menim, da mi bo pomagalo tudi pri mojem nadaljnjem študiju. Menim, da bi ustanovitev Talent centra Slovenija bistveno pripomogla k boljšemu odločanju osnovnošolcev glede izbire srednje šole in s tem olajšala njihov prehod v naslednjo stopnjo izobraževanja. Na podlagi pridobljenih rezultatov anketnega vprašalnika je jasno, da mnogi učenci niso dovolj informirani o svojih možnostih. To pomanjkanje informacij bi lahko učinkovito naslovili z dodatno podporo, ki bi jo nudil Talent center. Izkušnja sodelovanja na tem projektu mi je dala nov pogled na pomembnost celovitega in osebnega pristopa k svetovanju mladim, kar je ključnega pomena za njihov nadaljnji razvoj in uspeh. Verjamem, da bo Talent center Slovenija pomemben korak k zagotavljanju boljše prihodnosti za mlade in družbo kot celoto.» **Kaja Cajnko, študentka FF UM**

»Zelo zadovoljna sem s svojo odločitvijo, da sem se pridružila temu projektu. Pridobila sem nova znanja in razširila svoja obzorja glede položaja učencev v zadnjih dveh razredih osnovne šole. Presenetilo me je, da učenci doživljajo stisko glede izbire srednje šole. Zato me veseli, da se bo v Sloveniji ustanovil center, kamor se bodo lahko obrnili po dodatne informacije, ki ne bodo zgolj splošne, ampak posebej ciljno usmerjene na njihove potrebe. Menim, da je bilo delo dobro razporejeno in ne preveč obremenjujoče. Predvsem sem zadovoljna, da je bila povratna informacija mentoric vedno hitra in konstruktivna. Vedno sta bili pripravljene prisluhniti našemu mnenju in predlogom. Njuna predavanja so bila vedno zanimiva, saj sem pridobila razširjen vpogled v stanje slovenskih učencev in sam razvoj Talent centra. Sploh sem zadovoljna z načinom, kako smo pripravili anketni vprašalnik, in sem mnenja, da smo z njim pokrili vse morebitne probleme, kar pričajo tudi odgovori nanj. Določeni odgovori učencev so me pozitivno presenetili. Če bi se ta projekt nadaljeval, bi me zanimalo tudi, na kakšen način

bi se lotili zasnovanja aktivnosti v Talent centru in seveda obisk tega centra v Avstriji. Prepričana sem, da bom, ko se bo Talent center ustanovil, kot učiteljica spodbudila vodstvo, da se učenci udeležijo obiska v njem.» Mojca Šeruga, študentka FNM UM

11.4 Priporočila za študente in pedagoški kader ter management

Priporočila za študente:

- ✓ Aktivno se naj vključijo v proces kariernega svetovanja in izkoristijo vse razpoložljive vire kariernega svetovanja, ki jih ponujajo institucije, kot so Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (ZRSZ), Karierni center za mlade in VKO točka. S tem bodo pridobili objektivne informacije o svojih interesih, sposobnostih in kariernih možnostih.
- ✓ Raziskujejo naj tuje modele kariernega svetovanja ter poiščejo koristne ideje za izboljšanje lastnega sistema kariernega svetovanja. To jim lahko pomaga pri bolj osveženem načrtovanju njihove kariere.
- ✓ Izkoristijo naj priložnosti za razvoj kariernih veščin in sodelujejo v dodatnih programih in delavnicah, ki jim pomagajo razvijati spretnosti, potrebne za uspeh na trgu dela v prihodnosti.

Priporočila za pedagoški kader:

- ✓ Zaželena so izobraževanja o sodobnih pristopih kariernega svetovanja, ki temeljijo na znanstvenih raziskavah. To jim bo pomagalo bolje razumeti potrebe in interese učencev ter jim nudilo kakovostno podporo pri načrtovanju njihove kariere.
- ✓ Sodelovanje z različnimi strokovnjaki jim lahko omogoči bolj celovit pristop k podpori učencev pri njihovem kariernem razvoju.
- ✓ Zaželene so redne evalvacije in prilagajanja prakse. Na podlagi pridobljenih spoznanj je koristno prilagoditi prakso, da bolje zadovoljijo potrebe učencev.

Priporočila za management:

- ✓ Podpre se naj vzpostavitev celovitega sistema kariernega svetovanja. Koristno bi bilo, da bi zagotovili ustrezna sredstva in vire za ustanovitev in delovanje Talent centra Slovenija ter drugih institucij, ki nudijo kakovostno karierno svetovanje. Investicija v kakovostno karierno svetovanje lahko dolgoročno koristi tako posameznikom kot družbi v celoti.
- ✓ Spodbujajo naj sodelovanje in povezovanje z zunanjimi strokovnjaki. S tem bo zagotovljena celovita podpora posameznikom pri njihovem kariernem razvoju.
- ✓ Redno se naj spremlja rezultate in evalvacijo učinkovitosti sistema kariernega svetovanja.

11.5 Priporočila za prihodnje raziskave

Za prihodnje raziskave bi bilo koristno:

- ✓ Raziskati, kako aktivno vključevanje učencev v proces kariernega svetovanja vpliva na njihovo karierno uspešnost in zadovoljstvo v kasnejšem življenju. Primerjalne študije med različnimi pristopi kariernega svetovanja bi lahko razkrile, kateri pristopi najbolj ustrezajo potrebam učencev.
- ✓ Preučiti, kako usposobljenost pedagoškega kadra vpliva na kakovost kariernega svetovanja in karierni razvoj učencev. Poudarek bi bil na identifikaciji najučinkovitejših načinov usposabljanja pedagoškega kadra za izvajanje kariernega svetovanja.
- ✓ Raziskati različne modele upravljanja kariernega svetovanja na različnih institucijah ter ugotoviti, kateri pristopi najbolj podpirajo učence in prispevajo k dolgoročnemu uspehu programov kariernega svetovanja.
- ✓ Preučiti najboljše prakse in izzive pri izvajanju kariernega svetovanja v različnih državah. To bi vključevalo tudi analizo politik in zakonodaje ter njihov vpliv na učinkovitost kariernega svetovanja v različnih kontekstih.
- ✓ Raziskati, kako kakovostno karierno svetovanje vpliva na zaposljivost, produktivnost in inovacije posameznikov ter celotne družbe. To bi lahko vključevalo analizo vpliva kariernega svetovanja na različne sektorje gospodarstva.

Literatura in viri

1. Aaker, D. A., Kumar, V. in Day, G. S. (2001). *Marketing research (9th ed.)*. John Wiley & Sons.
2. Akhter, N. (2021). Exploring the Role and Importance of Career Counselling in Developing Awareness of Graduate Students' Career Choices during Covid 19.
3. American Psychological Association. (2020). *Publication manual of the American Psychological Association (7th ed.)*.
4. Andragoški center Republike Slovenije. (2021). Karierno svetovanje za odrasle v spreminjajočem se svetu dela.
5. Avstrijsko Ministrstvo za izobraževanje, znanost in raziskovanje. (2024). Informacije o financiranju Talent centra Graz. Pridobljeno iz <https://www.bmbwf.gv.at/>
6. Brown, A. (2018). *Developing Talent: Strategies for Success*. New York: HarperCollins.
7. Cedefop (2020). Inventory of lifelong guidance systems and practices - Austria. CareersNet national records. Pridobljeno iz: <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/country-reports/inventory-lifelong-guidance-systems-and-practices-austria>
8. Cerkvenik, M. in Demšar, R. (2012). *Karierno svetovanje: osnova za preživetje v delovnem svetu*. Nova priložnost, 14(3), 45-57.
9. Cetin, A. M. (2008). Spremembe v kariernem svetovanju v svetu in v Sloveniji. Pridobljeno iz: <http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/cetin-ana-marija.pdf>
10. Chen, F. in Dai, D. Y. (2018). *Identifying Giftedness in Children and Adolescents*. Routledge.
11. Clark, B. (2021). *Talent Development in the 21st Century*. London: Routledge.
12. Directorate of Labour. (2021). *Longitudinal Study on Career Counseling in Iceland: Trends and Implications*. Reykjavik: Directorate of Labour.
13. Duggan, A. in Dijkers, M. P. (2001). Quality of life of individuals with spinal cord injury: A review of conceptualization, measurement, and research findings. *Journal of Rehabilitation Research and Development*, 38(2), 75-91.
14. EGCRF. (2007). *European Guidance and Counselling Research Forum*. Pridobljeno iz: <http://www.guidance-europe.org/>
15. Euroguidance. (2024). *Guidance System in Austria*. Pridobljeno iz <https://euroguidance.eu/guidance-system-in-austria>
16. European Agency for Special Needs and Inclusive Education. (2017). *Gifted Education Policies in Europe: An Analysis of National Policies on Gifted Education in 38 European Countries/Regions*. European Agency for Special Needs and Inclusive Education.
17. Gergorić, I. in Založnik, P. (2020): *Novi pristopi pri delu z mladimi na področju karierne orientacije*. Ljubljana: Javni zavod Cene Štupar - Center za izobraževanje Ljubljana.
18. Harris-Bowlsbey, J. (2014). *White Paper: Career Guidance in Its Implementation in the United States*. Pridobljeno iz: https://kuder.com/wp-content/uploads/2022/11/White-Paper_Career-Guidance-and-its-Implementation-in-the-US.pdf
19. Howell, D. C. (2012). *Statistical methods for psychology*. Cengage Learning.
20. HRM One. (2023). *The Importance of Career Counseling*. Pridobljeno s: <https://www.hrmone.com/blog/importance-of-career-counseling>.

21. Institute for Human Resources Research. (2020). Impact of Career Counseling Services on Employment Outcomes: A Study in Singapore. Singapore: Institute for Human Resources Research.
22. Johnson, C. (2019). Assessment Methods for Talent Identification. *Journal of Talent Development*, 25(2), 45-56.
23. Jones, D. (2019). Trends in Talent Development: A Global Perspective. *Talent Management Review*, 10(3), 78-89.
24. Karierni center za mlade (2024): O nas. Pridobljeno iz: <https://www.kariera-mladi.si/>
25. Kidd, J. M. (2009). *Understanding Career Counselling: Theory, Research and Practice*. Sage Publications.
26. Mayer, P., Schwarz, E. in Berger, J. (2019). *The Impact of Career Counseling on Youth: A Survey Study in Austria*. Vienna: Austrian Federal Ministry of Education, Science, and Research.
27. Mestna občina Graz. (2024). Podpora Talent centra Graz. Pridobljeno iz <https://www.graz.at/cms/beitrag/10172391/7772356/>
28. Michael, J. (2024). Why Your High School Student Needs Career Coaching. Pridobljeno iz: <https://www.jodymichael.com/blog/why-your-high-school-student-needs-career-coaching/>
29. Miller, E. (2020). *Inclusive Talent Development: Strategies for Success*. Boston: Beacon Press.
30. Ministry of Manpower. (2021). *National Report on Career Counseling in Singapore: Trends and Developments*. Singapore: Ministry of Manpower.
31. Niklanović, S. (2003). Review of career guidance policies. Final report. Slovenia. Pridobljeno iz: http://www.trainingvillage.gr/etv/Upload/Projects_Networks/Guidance/Policy_review_survey/National_Responses/Slovenia_EN.pdf
32. OECD (2004): *Career Guidance and Public Policy: Bridging the Gap*. Paris: OECD Publishing.
33. OECD. (2021). *Career Guidance for Adults in a Changing World of Work*. Pridobljeno iz: <https://www.oecd.org/els/career-guidance-for-adults-in-a-changing-world-of-work-9a94bfad-en.htm>
34. Rahmat Hidayat, D. (2017). Career Guidance at Kindergarten, Is It Necessary? Pridobljeno iz: <https://www.atlantis-pess.com/article/25869312.pdf>
35. Robinson, N. M. in Renzulli, J. S. (2019). *Collaborative Approaches to Gifted Education*. Routledge.
36. Selič, P (2016). *Kvantitativne metode raziskovanja*. Pridobljeno iz: https://www.mf.uni-lj.si/application/files/1415/3842/2641/ZRD_selic.pdf
37. Silverman, L. K. (2020). *Gifted Education Strategies for Every Child*. Free Spirit Publishing.
38. Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko. (2007). Operativni program razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013. Pridobljeno iz http://www.svlr.si/fileadmin/svlrsgov.si/pageuploads/KOHEZIJA/kohezija-200207/op-ess_vlada-150207_koncno.pdf
39. Smith, A. in Johnson, K. (2023). Trends in Career Counseling Among Youth in the United States: A Five-Year Analysis. *Journal of Career Development*, 45(2), 110-125. DOI: 10.1177/0894845323456789
40. Smith, J. (2020). Soft Skills and Talent Development. *Journal of Human Resource Management*, 35(4), 112-125.

41. Statistisches Bundesamt. (2020). Annual Report on Career Counseling in Germany. Berlin: Federal Statistical Office of Germany.
42. Talentcenter.at. (2024). *Talentcenter - zavod za nadarjenost*. Pridobljeno iz: <https://www.talentcenter.at/>
43. Thompson, R. (2022). Financial Strategies for Talent Centers. *Journal of Business Finance*, 48(1), 23-36.
44. Vermont Department of Education. (2019). Understanding the Needs of Gifted Students. Vermont Department of Education.
45. Vidrih, A. (2010). Career Counseling: A Comprehensive Approach. *Journal of Career Development*, 12(2), 123-136.
46. VKO točka (2024): Vseživljenjska karierna orientacija. Pridobljeno iz: <https://www.vkotocka.si/vko/>
47. Wilson, K. (2018). Building a Multidisciplinary Team for Talent Development. *Journal of Professional Development*, 15(3), 67-78.
48. Yavuz, O. (2022). The Career Development Needs of Elementary School Students.
49. Younjjung et al. (2013). Career Counseling in Asian Countries: Historical Development, Current Status, Challenges, and Prospects. *Journal of Asia Pacific Counseling*, 3, 9-33.
50. YouthWiki. (2023). Career Guidance And Counselling. Pridobljeno iz: <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/austria/34-career-guidance-and-counselling>
51. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. (2023). Career Development: A Lifelong Process. Pridobljeno iz: https://www.employment.gov.si/en/employment/career_development_a_lifelong_process/.
52. Zavod RS za zaposlovanje. (2024). Karierna središča. Pridobljeno iz <https://www.ess.gov.si/iskalci-zaposlitve/iskanje-zaposlitve/karierna-sredisca/>
53. ZRSZ (2024). Karierna središča. Pridobljeno iz: <https://www.ess.gov.si/iskalci-zaposlitve/iskanje-zaposlitve/karierna-sredisca/>
54. Zunker, V. G. in Borstel, J. (2018). *Berufsorientierung in Deutschland*. Wiesbaden: Springer Fachmedien Wiesbaden.